

רשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר
שמיוסדים על המשך תער"ב
בתוספת טבלאות וראשי-פרקים

בס"ד.

נודע בשער בת רבים שחיבה יתירה נודעת להמשך תער"ב בעיני כ"ק אדמו"ר¹, באמרו שיש בו "גדולות ונפלאות", לגבי שאר המשכים, אפילו בערך ל"נפלאות" שבהמשך תרס"ו – נפלאות אפילו בערך לנפלאות כו'.

וכפי שרואים גם שבמשך שנות נשיאותו, עוד לפני שצוה להדפיס את ההמשך בשנת תשל"ז – גילה בעצמו את תוכן ההמשך כולו, בכו"כ ממאמריו שמוסדים על המשך זה.

ובקשר עם סיום מלאות ארבעים שנה להדפסת ההמשך, באה בחוברת זו רשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר המיוסדים על המשך זה.

ולתועלת הלומדים² – טבלה על מבנה ההמשך וחטיבותיו, וראשי-פרקים.

ולשלימות הענין – תוכן הענינים על המשך מאמרי חורף תער"ב, ע"פ המסופר³ שכבר אז התחיל "אָרומטראַכטן אַ טיפן נייעם ענין אין חסידות", שהי' היסוד להמשך בשעה שהקדימו שהתחיל לאמרו בחג השבועות.

ויה"ר שבקרוב ממש נזכה לשמוע תורה חדשה שילמד משיח צדקנו את כל העם.

ד' בשלח, ח' שבט, ה'תשע"ח
ברוקלין, נ.י.

(1) כלשונו בשיחת כ"ף כסלו תשל"ז (ע"ד הדפסת המשך תער"ב), אודות כ"ק אדמו"ר (מהורשי"ב) נייע.
(2) על יסוד מה שסיפר הרב יעקב ע"ה לנדא (במכתב תודה לכ"ק אדמו"ר (מיום ה' אדר תשל"ז) על משלוח שני ספרים מהמשך תער"ב) בנוגע למאמרים שזכה לשמוע מפה קדשו של אדנייע: אלי הי' הדיבור (של אדנייע) לאמר: "שייד צו זיך – אין די מאמרים וואָס מ'הערט; דאָס וואָס מ'דאַרף לערנען אַנדערע – איז צוליב מ'זאָל פאַרשטיין וואָס מ'הערט".
(3) בשיחה הני"ל, ושי"נ.

רשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר המיוסדים על המשך תערי"ב¹

מאמרי הרבי	המשך תערי"ב	תוכן הענין
וירד ה' תשט"ו	לב-לג. ועשית חג שבועות – אנכי הוי' אלקיך תערי"ג	החידוש דמ"ת (גם לגבי ההמשכה שע"י האבות) – גילוי אור הבלי גבול לגלות עצמותו (למעלה מהאור שבמדה וגבול בשביל התהוות העולמות), שפועל בעולם ביטול במציאות.
ויקח קרח תשי"ז	לו. ויקח קרח	האבות המשיכו גילוי אלקות ששייך לטבע (שם שד"ל), ובמ"ת נמשך הגילוי שלמעלה מהטבע (שם הוי').
הוי' מלך תשלי"ב	לח. כי מראש צורים	מעלת ההמשכה של האבות מבחי' החכמה (שם ע"ב שבמילוי יודי"ן), מקור ההשתלשלות, לגבי ההמשכה שמבחי' בינה (שם ס"ג שהוא"ו הוא במילוי אלי"ף) ע"פ קו המדה – ע"ד מעלת עילה ועלול בהשפעת השכל מרב לתלמיד, ששניהם אותה המהות, לגבי עילה ועלול דשכל ומדות, שהמדות נעשים מהות אחר.
והי' עקב תשי"א אנכי ה"א תשט"ז (א) איהו וחיוהי חד (ב) ראשית עריסותיכם (ג) וישב יעקב תשלי"ב	מד. והי' עקב מד-מו. והי' עקב – כי תצא	תלת קשרין ישראל אורייתא וקוב"ה – התקשרות שני דברים נפרדים – בישראל ותורה כפי שירדו למטה; ועי"ז באים למדריגה נעלית יותר מדביקותם למעלה. התקשרות (שני דברים) – שייכת גם בסתים דאורייתא, כי, גם הלימוד ברוחניות הענינים הוא בנוגע לנבראים, לבושים וכלים; אך מצד החיות והתענוג שבתורה – אורייתא וקוב"ה כולא חד.
כי המצוה הזאת תש"ל – בראשית ברא תשלי"א	מו-נ. כי תצא – דרשו תרד"ע	הוי' אלקי אתה ארוממך גוי' כי עשית פלא גוי' כי שמת מעיר לגל: המשכת אור חדש שלמעלה מהשתלשלות עד למטה (לבטל ק"ט), ע"י הממוצע דחכמה: אלי"ף – חכמה שמלמדת את הבינה, ופלא –תענוג העצמי שבחכמה. והוי"ע התורה – אורייתא וקוב"ה כ"ח.
העושה סוכתו תש"כ (א) ביום השמע"צ (ב)	נ-נא. דרשו – העושה סוכתו	בחכמה סתימאה: מקיף דאו"י ומקיף דאו"ח – פנימיות אבא פנימיות עתיק (למעלה מהרצון, חיזוניות עתיק), כי המשכת התענוג בחכמה הוא בפנימיות (וברצון – בבחי' מקיף).
סוכה שחמתה תשי"ד	נא-נד. העושה סוכתו – וירח הוי'	מעלת מקיף הרחוק דאו"ח על מקיף הקרוב דאו"י, ושייכותו לריח הקטורת שלמעלה מריח הקרבנות.
והניף ידו על הנהר תשי"א והי' ביום ההוא תשכ"ב	נד-נה. וירח הוי' – ויאמר גוי' לך לך	מעלת הריח (על אכילה, חיזוק החיות הפנימי) – אור מקיף שממשיך מעצם הנפש, חיין דחיין, פנימיות עתיק; ופעולתו בכח השכל – פנימיות אבא פנימיות עתיק.

1) בעיקר – משבועות תערי"ג, התחלת חלק הארי של המשך שלא נתפרסם במשך כל השנים (מלבד ד"ה ועתה ישראל תשכ"ז, שמיוסד על ד"ה זה דשנת תערי"ב (סובב וממלא – רצון ושכל, תורה ומצוות), וד"ה וספרתם תש"ל, שמיוסד על ד"ה ביום השמע"צ עד ד"ה ולא יכול יוסף להתאפק תרע"ג (כמה פירושים בספירות).

תוכן הענין	המשך תערי"ב	מאמרי הרבי
השפעה מצד הביטול – חסד זוטא, והשפעה מצד הרוממות – רב חסד; אור פנימי (ע"ד שפע) ואור מקיף, תיקון ותהו; ומעלת האור פנימי על האור מקיף (שענינו לגלות עצמותו), שעל ידו דוקא נשלמת הכוונה.	ס-סא. וראיתי אני – נשא את ראש	אם בחוקותי תשטי"ז קטנתי (א-ב) תשכ"ג
מוחין ומדות: תוקף המדות (ללא שינויים) – מצד ההשרשה בעצם הנפש. ופעולת השכל בהמדות – רק לאחרי שנחלשו, עי"י הביטול דחכמה, שפנימיותה תענוג, ששליט על הרצון (פנימיות המדות), ועי"י נעשית התכללות המדות, ועד לאמיתית ההתכללות.	סב-סד. ויהס כלב – בוקר ויודע	להבין ענין טענת המרגלים תשט"ו (א) פדה בשלום (ב) וידבר גוי ראשי המטות (ג)
מעלת ראוי (חכמה) על שמיעה (בינה) – שתופסת עצם מהות הדבר. אך יש גם מעלה בשמיעה – אור בכלי, בגילוי יותר.	סו. וירא בלק	אראנו ולא עתה תשי"ל (א) כל המאריך (ב)
ג' מדריגות בביטול (בג' מדריגות שב) האור: (א) להיותו מעין המאור (באור המתלבש בכלים), (ב) מצד הרגש מקורו (באור שלמעלה מהכלים), (ג) מצד העלי וההתכללות (באור שלמעלה מגדר התלבשות). ומי"מ, מתלבשים האורות בכלים ומתאחדים עמהם, עי"י שמחליפים טבעם.	סט-ע. ציון במשפט – ואתחנן	קץ שם לחשך תשכ"ד כימי צאתך תשכ"ח
תורה – מלמעלה למטה, ביטול עצמי, ותפלה – מלמטה למעלה, ביטול היש. ועל ידם נעשית כללות העבודה דנשמה בגוף היפך טבעם – ענין העלי בהגוף, וענין הירידה וההמשכה בנשמה, במזיגה נכונה.	עג-עה. שופטים – אני לדודי	אני לדודי תשי"ב אני לדודי תשט"ו
ב' פירושים בארוממך אלקי המלך: מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה. אלקי – מלשון אלקות, אור וגילוי, וגם מלשון כח נעלם (אור, כלי, כח ושם) – אור אלקי שבא בבחי' כח להוות יש מאין: מעלת הכח – ענין ההתחדשות, ומעלת האור – שדבוק במקורו, אלא שדביקות הכח היא באופן של התחדשות מבחי' העצמות.	עה-פב. אני לדודי – למען דעת העת"ר	זה היום תשכ"ה (א) שיר המעלות (ב) כתר יתנו (ג) ואלה שמות תשכ"ב
ישיבה ועמידה – ק"ש ושמו"ע; השגה וראי, ביטול היש וביטול במציאות.	פד-פה. בראשית ברא – אלה תולדות נח	ואתה ברחמיך הרבים תשי"ז באתי לגני – היושבת בגנים תשל"ט
"זה" ו"כה": ז"א נקרא "זה" (לא רק לגבי מלכות, אלא) גם לגבי בינה (שנקראת "כה") – מצד מעלת הגילוי שבז"א. וכן חכמה נקראת "זה" (לא רק לגבי בינה, אלא) גם לגבי כתר (שנקרא "כה") – להיותה אור עצמי.	פז-פח. וירא אליו – ויהיו חיי שרה	וקבל היהודים (הב') תשכ"ז (א) החודש הזה (ב)
תורה – אמת, קו האמצעי – התגלות העצמות (למעלה מחילוקי המדריגות שבענין האור), ולא רק באופן של סדר השתלשלות מעליון לתחתון, אלא באופן שהעצמות נמשך ומתגלה גם בגליא ובאותיות התורה (ומעלה יתירה באותיות התורה (לגבי השגה) – דיבורו של הקב"ה).	פט. ויגדלו הנערים	קרוב הוי' תשי"ח וידבר אלקים תשי"ל (א) נשא את ראש (ב) ונחה עליו תשל"א וידבר אלקים (הא') תשל"ז

תוכן הענין	המשך תערי"ב	מאמרי הרבי
<p>בצלמנו – עבודה שע"פ טו"ד, ביי"ע; וכדמותנו – רעותא דלבא, שזהו רק בכל מאדד, שאינו בערך לבלי"ג דאוא"ס. אך התפיסא בבחי' העצמות ממש היא רק עיי' התורה. ועל ידה נעשה הבירור בדרך מנוחה, כבימי שלמה, ובתכלית השלימות – בימות המשיח.</p>	<p>צא-צב. קטונתי – פדה בשלום</p>	<p>קטנתי תשל"ג (א) פדה בשלום (ב) ני"ח מצותה (ג)</p>
<p>וחסידך יברוכה – המשכת אור חדש (לא רק מהשרש ומקור) מפנימיות הכתר, ענין העשירות (לא רק מילוי החסרון), תפלת עשיר – לא בשביל עצמו, אלא לצורך גבוה. ועיי' נמשך הגילוי למטה ביותר, גם לניצוץ שנתרחק ונחשך.</p>	<p>צב. פדה בשלום</p>	<p>נר חנוכה תשי"כ פדה בשלום תשכ"ו (א) להבין ענין נרות חנוכה (ב)</p>
<p>סדר עבודת התפלה: נפש – הודאה, רוח – התפעלות המדות מצד חיזוניות המוחין (פסוד"ז), ונשמה – פנימיות המוחין (ברכות ק"ש וק"ש).</p>	<p>צז. ואלה שמות</p>	<p>ואלה שמות תשט"ז</p>
<p>ד' המדרגות אורות כלים לבושים והיכלות – כנגד ד' עולמות אבי"ע.</p>	<p>ק-קא. אז ישיר – וישמע יתרו</p>	<p>זה יתנו תשט"ו</p>
<p>החילוק בין אותיות שם הוי' – אותיות עצמיים (פנימיות הכלים), לשאר השמות – אותיות נבדלים (חיזוניות הכלים). ועיי' החילוק בין תושב"כ לתושב"פ – אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה.</p>	<p>קב. זה יתנו</p>	<p>זה יתנו תשי"כ</p>
<p>דירה בתחתונים עיי' נשי"י, לפי שישראל עלו במחשבה (התגלות המחשבה – בריאה, וכח המחשבה – אצילות), וזהו"ע ציור אדם – "מראה אדם" דאצילות, שנשפל ב"דמות הכסא" דבריאה.</p>	<p>קה-קו. כי תשא – ויקהל משה</p>	<p>כי תשא תשט"ז</p>
<p>תכלית ירידת הנשמה למטה (שעיי' מתעלית ביותר) – לכבודו ית', עיי' "ועבדתם את הוי' אלקיכם" – לא רק ביטול הרצון, שפועל ענין הצמצום למעלה (ביטול הרצון בגילוי אור), אלא גם המשכת אור הבל"ג (הוי'), עיי' ההתבוננות דכולא קמיי כלא חשיב.</p>	<p>קז-קח. ויקרא אל משה – צו את אהרן</p>	<p>כימי צאתך תשט"ז</p>
<p>גילוי אור הבל"ג לעת"ל – עיי' העבודה דהפיכת הצמצום, הן בנוגע לסילוק אוא"ס הבל"ג (שהתגלותו פועלת שאלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות), והן בנוגע לצמצום האור במדה וגבול והתחלקות, ועד להתעלמות האור עיי' התלבשותו בכלים.</p>	<p>קט-קיא. מצה זו – ויהי ביום השמיני</p>	<p>וגלה כבוד ה' תשט"ו (א) ויהי ביום השמיני (ב) ויאמר לו יהונתן תשכ"ד ונחה עליו תשכ"ה באתי לגני תשל"א</p>
<p>כמים הפנים לפנים (שהפנים הם מהות המים עצמם) – באוא"ס שלפני הצמצום, ולאחרי הצמצום, בעיי' הגנוזות ועיי' דאצילות, ובאצילות ובי"ע. וכן בעבודה – בנוגע להסתכלות ביקרא דמלכא ומעשה המצוות.</p>	<p>קיג-קיד. וידבר גו' אחרי – וספרתם</p>	<p>בשעה שעלה משה תשכ"ה (א) ועשית חג שבועות (ב)</p>
<p>ג' פרסאות (שעל ידם נעשה חיבור עליון ותחתון): בין למעלה מאצילות לאצילות (קישור עיי' הגנוזות עם עיי' הגלויות); באצילות – בין בינה לז"א, ובין אצילות לבי"ע. וענינם בעבודה: רעו"ד, באוי"ר שכליים, וקבלת עול.</p>	<p>קטו. כי תבואו גו' ושבתה</p>	<p>כי תבואו גו' ושבתה תשי"ג בראשית ברא תשל"ט</p>

תוכן הענין	המשך תערי"ב	מאמרי הרבי
<p>התחדשות האור המצומצם ממקורו – ובטובו מחדש – מבחי יסוד דעתיק, שעל ידו נמשך למטה האור הבל"ג והעצם ממש.</p>	<p>קכב. שלח לך</p>	<p>שלח לך תשי"ח</p>
<p>מעלת עבודת הביורורים – המשכת עצם התענוג (למעלה מהארת התענוג שבגמר ההתהוות) במלכות – נעוץ תחלתו בסופן.</p>	<p>קכג. ויקח קורח</p>	<p>שלח לך תשכ"א</p>
<p>ב' אופני ביורורים: בירור דאו"ח ובירור דאו"י; בירור הפסולת מתוך האוכל ובירור האוכל מתוך הפסולת. והבירור דשבת – אוכל מתוך אוכל. וכמו נה"ד בשביל העלי גגי"ע התחתון לגי"ע העליון – ביטול במציאות, גם לא הרגש המציאות דקרבת אלקים לי טוב.</p>	<p>קכד- קכה. וידבר גוי זאת חוקת – מי מנה</p>	<p>לא הביט תשכ"א מי מנה תשכ"ה מי מנה תשכ"ו</p>
<p>לחם מן השמים – הבירור מלמעלה למטה ע"י שם מ"ה, ולחם מן הארץ – הבירור מלמטה למעלה ע"י עבודת האדם; ולאח"י צ"ל בירור שני (ע"י שם מ"ה), כדי שיוכלל באלקות.</p>	<p>קכו. וידבר גוי פנחס</p>	<p>והי באכלך תשכ"ב</p>
<p>ענין המן – פנימיות עונג העליון. ועיקר המשכתו למעלה – בשבת, שאז עולים המדות בבניה. והמשכתו למטה בדרך מתנה (אתעדל"ע), דבר יום ביומו.</p>	<p>קכט-קל. שמור גוי השבת – ויענך וירעיבך</p>	<p>ויענך וירעיבך תשכ"ג (הא')</p>
<p>שבת תתאה – העונג שמצד גמר התהוות העולמות, ושבת עילאה – העונג שמצד השלמת הכוונה הפנימית דדירה בתחתונים.</p>	<p>קלא. ראה אנכי</p>	<p>ראה אנכי תשכ"ג</p>
<p>המעלה דסוף מעשה במחשבה תחילה לגבי נעוץ סופן בתחלתו – שסוף מעשה (קבלת ההשפעה בטוב) מגיע למעלה מתחילת המחשבה (שעלה ברצונו להטיב לברואיו), מצד קדימות שורש המקבל לשורש ההשפעה.</p>	<p>קלג. אחת שאלתי</p>	<p>אחת שאלתי תשט"ו השם נפשנו תשכ"ד בשעה שהקדימו (הבי) תשל"ב (א) ביום השני (ב)</p>
<p>יחוד הוי' ואלקים – ע"י התחברות האורות והכלים, ביטול הכלים (אלקים) לאורות, והמשכת האורות (הוי') בכלים בהתיישבות. וג' המדריגות בזה: (א) תיקון הכלים דבי"ע, וגילוי אור האצילות, (ב) תיקון הכלים דאצילות, וגילוי האור שלמעלה מהתלבשות בכלים, (ג) תיקון האורות שיוכלל בהמאור.</p>	<p>קלה. אתם נצבים</p>	<p>אתם נצבים תשי"א אתם נצבים תשכ"א</p>
<p>ב' המדריגות ב"אין" שבין יש האמיתי ליש הנברא – דעת עליון ודעת תחתון באלקות. ד"ע וד"ת בעולמות: אצילות ובי"ע, באצילות גופא, בכתר, ועד לפנימיות הקו וחיצוניות הקו. וענינם בעבודה – יחודא עילאה (שילוב אד' בהוי') ויחודא תתאה (שילוב הוי' באד'). ועיקר ענין ד"ע הוי"ע הכרת עצם הנפש בעצמות א"ס.</p>	<p>קלז- קמא. בחודש השביעי – בראשית ברא עתרי"ו</p>	<p>ביום השמעי"צ תשט"ו (א) בראשית ברא (ב) ולקחתם לכם תשט"ז (א) בראשית ברא (ב) בראשית ברא תשכ"ו</p>
<p>מלכותך מלכות כל עולמים – שכללות ההתהוות (החל מעלות הרצון) היא מבחי המלכות (ולא רק כתר שבמלכות, אלא מלכות שבמלכות) דוקא, שהיא בריחוק, אלא שצריך לירד ולהתגלות ע"י הע"ס, מחכמה עד למלכות.</p>	<p>ע' אריג-ח (חלק שלא נאמר)</p>	<p>זה היום תשי"ז</p>

מאמרי הרבי	המשך תערי"ב	תוכן הענין
ואתה ברחמיך הרבים תשייז	ע' אירצא-ב	ישיבה (יושב ודן, זן, ועוסק בתורה) – השפלת המוחין במדות, חיצוניות המוחין; ועמידה – פנימיות המוחין, ואז נמשך עד למטה.
ויאמר לו יהונתן תשיי"א חסידים ואנשי מעשה תשכ"ט	ע' אישו-אישכט	ב' אופנים בהפיכת החושך לאור: מצד גילוי אור, או מצד החושך עצמו (העלם העצמי), שזהו החידוש דלעתיד לבוא.
משה קבל תשלי"ח	ע' אישעז-פה	תורה אור – אור החכמה, חכמה ברורה, שנמשך ומאיר (מבחי' המדות שבחכמה) גם בתושבע"פ – עד ימי רבינו הקדוש (וגם עד רב ושמואל), שהם דברי קבלה, בבירור וללא מחלוקת.
תורה צוה תשייז	ע' איתג-ח	שרש נשיי למעלה משרש התורה: שרש התורה – חיצוניות א"ק, ושרש נשיי – פנימיות (עתיק ד)א"ק, ולכן משפיעים בתורה.
נעשה אדם תשייז	ע' איתח-נה	נשיי נקראים "אישון עינו" – כח הראי' עצמה (למעלה מהראי' שעיי כלי העין, שזוהי דרגת המלאכים שנקראים "עיני היי"). ובעבודה – ראי' באלקות מצד עצם הנשמה (ללא צורך בסיוע המלאכים). וענין זה מתגלה למטה דוקא, מתוך החושך, כשם שעיקר הראי' היא מהשחור (אישון) שבעין.
א"ר עקיבא תשייז	ע' איתטז-תכד	פרטי המדריגות בענין האותיות: בדיבור ובמחשבה, בשכל, רצון ותענוג ועד בעצם הנפש, וכן למעלה: מלכות ובינה (עלמא דאתגלייא ועלמא דאתכסיא), באצילות, בכתר, ועד לבחי' עתיק לפני הצמצום. ומשם ממשיכים נשיי ע"י העבודה ד"העונה אישי"ר בכל כחו" – רעו"ד שלמעלה מטו"ד.
צאינה וראינה תשכ"ז (א) וירד ה' (ב)	ע' איתנ-סב	עיקר התענוג בראיית אלקות, לאשתאבא בגופא דמלכא – בכח הנשמה עצמה (ורק בגלל שבהיותה למטה זקוקה הנשמה לסיוע של המלאכים, לכן מתעלים ונכללים גם הם בגופא דמלכא), וזהו "בנות ירושלים" – שלימות היראה ע"י ראיית המהות דאלקות. ואף שבירידתה למטה "שחורה אני", מ"מ, "ונאוה", "מדברך נאוה", עילוי מן המדבר, כי, מצד תוקף הצמאון מתגלה העצמות.

נושא הענין	ד"ה
<p>כעין מפה של כללות סדר השתלשלות, שכולל אורות פנימיים, ששרשם בהשערת האור שבא במדה וגבול להוות (ולהאיר) העולמות, ואורות מקיפים, ששרשם גילוי אור הבל"ג לגלות עצמותו.</p>	<p>בשעה שהקדימו תערי"ב – ולא יכול יוסף להתאפק ע"ג (א – לא)</p>
<p>גילוי אור הבל"ג שלגלות עצמותו שיאיר גם בעולם, הוא החידוש דמ"ת לגבי ברה"ע, מצד מעלת התורה – חכמה (הקשורה עם עצם הנפש, שלכן נקראת נפש המשכלת), שבה נמשך ומתגלה עונג העצמי (ועד שהתענוג עצמו נעשה בבחי' חכמה), ולכן על ידה היא התגלות העצמות.</p>	<p>ועשית חג שבועות ע"ג – אני לדודי ע"ד (לב – עה)</p>
<p>כהני"ל נעשה ע"י ב' אופני העבודה: מלמטה למעלה – תפלה, ומלמעלה למטה – תורה.</p>	<p>אני לדודי – נר חנוכה ע"ה (ע"ה – צד)</p>
<p>ביאור אופן העבודה דתפלה, מלמטה למעלה – ע"פ תורת המגיד בענין שהקב"ה וכנס"י הם שתי חצאי צורות (דברי אדני"ע באים בתור חצאי עיגול בתור ביאור בתורת המגיד), ונקודת הענין – ביטול העלם הצמצום, ועד שהחושך עצמו מתהפך לאור.</p>	<p>נר חנוכה ע"ה – אמצע החלק שלא נאמר (יותר מ-500 עמודים)</p>
<p>וכל זה הו"ע התפלה, מלמטה למעלה; אך ענין התורה הוא מלמעלה למטה. ולהבין זה, יש להקדים החילוק בין "נר מצוה" ו"נר דנשמה" ל"תורה אור", ומתחיל לבאר ענין "נר מצוה" ...</p> <p style="text-align: center;">תם ולא נשלם</p>	<p>ע' אישטט – עד הסוף (120 עמודים)</p>

עיקרי הנושאים	ד"ה
<p>ע"ס דאצילות – שרשם ומקורם הראשון¹ הוי"ע ההשערה להאיר בעולמות, ולכן בא האור בהתלבשות בכלים ובהתחלקות דמעלה ומטה² – אור פנימי; אך ישנו גם האור הבל"ג, שאינו להאיר בעולמות, אלא רק גילוי העצם³ (כמו הרצון, שאינו אלא הטיית והמשכת הנפש, בניגוד לכוחות שהם במציאות לעצמן מחוץ לעצמות הנפש), ולכן גם בהמשכתו בעולמות אינו בא בהתלבשות, ומאיר לכולם בשוה – אור מקיף.</p> <p>אך גם האור שבבחי מקיף יש לו שייכות אל הפנימי, שלכן יש מקיפים כלליים ומקיפים פרטיים⁴, אבל הכל הוא בבחי א"ס בלי התחלקות כלל, ומ"מ שייך בו ענין הספירות⁵, אלא שהם ספירות אין קץ, בבחי פשיטות.</p>	<p>בשעה שהקדימו תער"ב – ולא יכול יוסף להתאפק תרע"ג</p>
<p>גילוי האור הבל"ג שבביל לגלות עצמותו – הוא החידוש דמתן-תורה, כי, האבות המשיכו גילוי אלקות רק משרש ומקור ההשתלשלות (שיומשך יותר מההמשכה שבברה"ע ע"פ קו המדה⁶), ואילו במ"ת נמשך גילוי אור חדש ממש.</p> <p>והטעם – כי התורה היא הממוצע בין אוא"ס לעולמות, כמו א"ק (משל הקדמוני – חכמה דא"ק), כיון שעל ידה נתהוו העולמות⁷, ויש בה גם הארת עונג העצמי, שעשועים העצמיים, שנמשך ומתגלה בחכמה שמתאחדת עם העצם⁸.</p> <p>והענין – שאמיתית הממוצע הוא בחי פנימיות חכמה סתימאה⁹, שנקראת פלא¹⁰, לפי שבה מלוּבש התענוג העצמי; וגם הגילוי דחכמה נקרא בשם פלא, והוי"ע בחי מ"ה דחכמה, שענינו לחבר הפכים, שפועל ענין ההתכללות בע"ס דאצילות (תיקון, בניגוד להפירוד בעולם התהו"ל¹¹).</p>	<p>ועשית חג שבועות תרע"ג – אני לדודי תרד"ע</p>
<p>תוספת ביאור בכהנ"ל (בגילוי שנעשה ע"י מ"ת):</p> <p>ב' פירושים ב"ארוממך אלקי המלך" (בחי המלכות¹² שממנה נמשך כח האלקי¹³ הפועל בנפעל (ההוות הנבראים): (א) מלמטה למעלה (העלאת מ"ן שמוגעת רק בהאור שנתצמצם להתלבש בעולמות) – להקים¹⁴ את המלכות עד לרוממות הא"ס, (ב) מלמעלה למטה (מבחי העצמות) – להמשיך רוממות הא"ס במלכות. וזהו החילוק בין תפלה – מלמטה למעלה, לתורה – מלמעלה למטה¹⁵.</p>	<p>אני לדודי – נר חנוכה תרע"ה</p>

- 1) המשכת ע"ס הגליות מע"ס הגנוזות ע"י ב' צמצומים: סילוק אור הבל"ג, וצמצום בשרשי האורות שתומשך כל ספירה בפני עצמה.
- 2) בבי ענינים: בבחי ריבוי ומיעוט, בעצם מהותם.
- 3) וכמו החילוק בין אור לשפע.
- 4) ויבאר פעולתם בעולם, ובעבודת האדם.
- 5) ג' פירושים בשם ספירה: מלשון מספר (הגבלה); מלשון סיפור והגדה (גילוי אלקות בעולם); ומלשון אבן ספיר – ספירות ובהירות (גילוי האוא"ס כמו שהוא), ששייך גם באור א"ס הבל"ג, שזהו עיקר ענין הספירות והבהירות – גילוי מן העצם ממש.
- 6) ההמשכה דסדר השתלשלות – מבחי איהו וגרמוהי, שהכלי **מעלים** על האור; וההמשכה שע"י האבות – מבחי איהו וחיוהי, **התגלות** האור.
- 7) תחילה בבחי כלל – בהיותה בא"ק, ואח"כ בבחי פרט – בירידתה לאבי"ע.
- 8) ויבאר גם החילוק בין ענין ההתקשרות שבתורה, "תלת קשרין כו", לענין דאורייתא וקוב"ה כולא חד, ויסיק, שגם נגלה דתורה כולא חד.
- 9) מקיף דאוי"ח, שסתום (לא רק לגבי המקבלים, אלא) בעצם, וע"ד מעלת הקטורת דיוהכ"פ לגבי קרבנות וקטורת דכל השנה.
- 10) ועז"נ "יהי אלקי אתה אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן" – שפסוק זה מבאר אופן המשכת האור חדש בכללות ההשתלשלות.
- 11) הפירוד בתהו – הן מצד האורות והן מצד הכלים – שלא נתנו מקום זל"ז ולא היו משפיעים ומקבלים זמ"ז, והתיקון לזה, ע"י התחברות האור והכלי במזיגה נכונה.
- 12) "כח". ויבאר החילוק בין "כח" ל"זיה", ויבאר שגם בינה נקראת "כח" לגבי **חכמה (דתורה)** שנקראת "זיה", שדוקא בה הוא המשכת וגילוי העצמות. ויבאר גם מ"ש קרוב ה' גוי לכל אשר יקראוהו באמת – דקאי על תורה, וגם על תפלה, אלא שבתפלה הרי זה רק "יבכל מאדך", ואילו התפיסה בעצמות ממש היא ע"י תורה דוקא.
- 13) אלקי – לשון אלקות ולשון כח, כי, למעלה, גם ה"כח" דבוק במקורו (ולא נבדל ונפרד כמו הכח למטה) בבחי התחדשות. ויבאר ד' הענינים: העלם וגילוי, אין ויש, עצם והתפשטות, כח ופועל.
- 14) ע"ד ענין העמידה, ויבאר מעלתה על ישיבה, ובעבודה – מעלת תפלת העמידה לגבי ק"ש (ישיבה).

<p>וביאור ההפרש בין תפלה לתורה – בהקדים תורת המגיד¹⁶ בענין שהקב"ה וכנסי"י הם חצאי צורות כו', שעיי התפלה¹⁷ נעשה חיבור והתאחדות האדם עם אוא"ס, בעליית האדם דרך כל העולמות והצמצומים¹⁸ שעשה הקב"ה בשביל שיהי "מראה אדם" – באצילות, וידימות כמראה אדם" – בביי"ע, שזהו"ע נש"י, שעלו במחשבה (ציור אדם למעלה), שעל ידם תושלם הכוונה דדירה בתחתונים (צורה שלימה).</p> <p>ויקדים שתכלית הבריאה שיהי גילוי אוא"ס בעולם, עיי הפיכת ב' הענינים שבצמצום: התעלמות הבל"ג, וצמצום אור הקו הבא במדה וגבול, להתלבש בכלים ולהתעלם דרך מסכים ופרסאות¹⁹, שכללות העלם הצמצום הוא בשביל הגילוי, והגילוי הוא עיי הרצוא והעלי בג' מדרגות: (א) בירור וזיכוד דבי"ע לקבל גילוי אור האצ"י, (ב) – בירור ועליית כלים דאצ"י לקבל האור שלמע"י מאצ"י, (ג) עליית האור בבחי' פנימי עתיק²⁰.</p> <p>ועיי"ז נעשה יחוד הוי' אלקים²¹ ("הוי' הוא האלקים") – "בשמים ממעל", גילוי אור הבל"ג, ויעל הארץ מתחת", גילוי אור הקו (ללא התעלמות); ויתירה מזה – "אין עוד", ששם אלקים עצמו יאיר כמו שם הוי', "לילה כיום יאיר", שהעלם יאיר מצד עצמו (לא רק דחיית החושך²², אלא שהחושך מצד עצמו²³ מתהפך לאור)²⁴, שזהו נעלה יותר מהאור דשם הוי' – גילוי העלם העצמי.</p> <p>וזהו תוכן תורת המגיד, שעבודת האדם היא להפוך את חושך הצמצום, ואז יהי גילוי אוא"ס, ועיי"ז תושלם הכוונה דדירה בתחתונים.</p>	<p>נר חנוכה – אמצע החלק שלא נאמר (ע' אישט)</p>
<p>וזהו ענין התפלה, מלמטלמ"ע, בירור וזיכוד הכלים, ועיי"ז גילוי האור, אלא שזהו רק האור דא"ס השייך לעולמות (עד לשרשו הראשון)²⁵; אך ענין התורה הוא מלמעלמ"ט.</p> <p>ויתחיל לבאר החילוק בין "נר מצוה" ו"נר דנשמה" ל"תורה אור", ויקדים ביאור ענין אור הרא"י (בניגוד לאור הלבנה ואור האבן טוב), ובעבודה הוי"ע נש"י (אישון עינן), "נר ה' נשמת אדם", שעיי ירידתה למטה (שחורה אני) לברר את נה"ב מתגלים בה הכחות העצמיים (כמו שהרא"י היא מהשחור שבעיני), ויתחיל לבאר ענין פתילה שמן ואור ב"נר מצוה", בהקדם הענין דק"ש, שגם יחוי"ת הוא כמו יחוי"ע ממש ...</p>	<p>ע' אישט – סוף ההמשך שהגיע לידנו</p>

15) וזהו גם ההפרש בין ג"ע לתח"מ.

16) יש לציין שחלק זה של ההמשך (כ-500 עמודים!) בא בחצאי-עיגול בתור ביאור בתורת המגיד.

17) ויבאר פרטי המדריגות שבתפלה, בחי' נר"נ – הודאה; התפעלות המדות עיי התבוננות בחיצוניות המוחין ופנימיות המוחין (ויבאר בזה ג' המדרג' דפסוד"ז, ברכת ק"ש וק"ש, רוח רעש ואש), ועד לבחי' ח"י, תענוג עצמי באלקות שלמעלה מהשגה.

18) ויבאר ד' הענינים דאורות וכלים (אצילות) ולבושים (בריאה יצירה) והיכלות (עשי), וגם ענין המסכים ופרסאות שבאצילות ולמעלה מאצילות, והפרסא שבין אצילות לבי"ע.

19) ויבאר ג' סוגי פרסאות: בין המאציל לנאצלים (שאינה מעלמת כ"כ – אבני שיש טהור, כמים הפנים כו'), באצילות ובין אצילות לבי"ע (ונוסף על הפרסאות שבקדושה, יש גם הפרסאות דק"י).

20) וזהו החילוק בין עבודת ימי החול – עבודת הבירורים, לעבודה דשבת – בורר אוכל מתוך אוכל, ולמעלה מזה – המשכת עונג העליון, וכמו המן, שעיקר המשכתו למעלה היא בשבת. וכנגד ג' עליות אלו, יש ג' המשכות בג' סעודות השבת: עונג המורכב, עונג עצמי המורגש, והבלתי מורגש.

21) ב'י' האופנים דחוי"ת ויחוי"ע, ד"ת וד"ע (לחם מן הארץ ולחם מן השמים).

22) ויבאר מ"ש הוי' יחתו מריבו גוי וירם קרן משיחו.

23) ולא רק באופן **שהאור** מהפך את החושך. ועיי"ד החילוק בין המתקת הגבורות עיי עץ החיים, ריבוי החסדים, או עיי עץ מר.

24) ויבאר שכללות העבודה דתומ"ע ענינה המשכת האור (עיי מצוות, מלמטלמ"ע – חיצוניות האור שנמשך עיי הכלי, ועיי תורה, מלמעלמ"ט – פנימיות האור שלמעלה מכלים); ואילו הפיכת הכלי (העלם) לאור, הי"ז דוקא עיי התגלות עצם הנשמה, ועיי התשובה.

25) לכאורה הכוונה בזה גם על גילוי אור הבל"ג בשביל לגלות עצמותו, כמשנת"ל (פקכ"ח) שגם גילוי זה הוא רצוני, ובשביל איזה כוונה – "חפץ העצמות לגלות אור כמהות העצמות", "שגם העולמות יהיו כמו העצמות", שכל זה הוא בבחי' **הגילוי** דאוא"ס, ולכן שייך לומר בזה הענין דשתי חצאי צורות שמשלימות זא"ז, שעיי כנסי"י נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים (ח"ג ע' אישט).

ועפי"ז, אולי י"ל, שענין התורה שמלמעלמ"ט הוא (התגלות) בחי' **העצמות ממש** (לא גילוי **רצוני** בשביל לגלות עצמותו, כ"א שהעצמות מצ"ע הוא בהתגלות, והגילוי הוא כמו קדמון קדמותו), שבבחי' זו לא שייך הענין דחצאי צורות שמשלימות זא"ז, שהרי העצמות הוא שלימות בעצם (פשפ"ד).

ואולי זהו החילוק שבין ציור אדם דנשמות לציור אדם דתורה (ח"ג ע' אישט) – שציור אדם דנשמות זהו מה שישראל עלו במחשבה שעל ידם תהי' דירה בתחתונים, ואילו ציור אדם דתורה זהו מה שהחכמה היא בחי' העצמות ממש.

ראשי פרקים

מהלך ומבנה המשך תער"ב

א. ההפרש בין הכתר לשאר הספירות:

ע"ס דאצילות הם כמו כחות הנפש (ולא אור עצם הנפש), שבאים בפנימי באברי הגוף, שכל כח יש לו כלי מיוחד שבו מתלבש ומתגלה ומתאחד עמו, ולכן, פעולת והתגלות הכחות היא לפי אופן האברים. וכ"ה בע"ס דאצילות, שהאורות באים בהתלבשות ממש בכלים שראויים ומוכנים לקבל את האור שמאיר בהם בגילוי.

ועי"ז נעשה אצילות ממוצע בין אוא"ס המאציל אל הנבראים – שהממוצע כלול מבי' מדרי' – שהם האורות וכלים שבע"ס: הכלים הן בבחי' מציאות דבר, בבחי' גבול, ולכן הם באין ערוך; והאורות, ששרשן מהקו שנמשך מהאוא"ס שלפני הצמצום, והם בבחי' בלי מ"ה, הם בבחי' גילוי ההעלם.²⁶

ובאמת, גם האורות הם באין ערוך, כי, עם היותם פשוטים, אינם בבחי' פשיטות ממש כפשיטת הא"ס (שהרי יש בהם ע"ס), רק שהן בלי מ"ה לגבי הכלים.

ויתירה מזה, שגם בשרש ומקור האורות, בהיותן כלולים באוא"ס לפני הצמצום, יש ע"ס הגנוזות (שרש ומקור הגבול; ולגבי מדרי' זו – הקו הוא בבחי' גילוי ההעלם, ולגבי האור הא"ס – הוא באין ערוך), אלא שאינם במציאות ניכרת, והם בבחי' פשיטות, ולכן הם בבחי' התערבות והתאחדות.

ומהם נמשכים ע"ס הגלויות – עיי' בי' צמצומים: (א) סילוק האור שבבחי' א"ס, (ב) צמצום בשרשי האורות כפי שכלולים באוא"ס בבחי' התערבות והתאחדות – שתומשך כל ספירה בפ"ע, שע"י ז' ורדת ממדריגתה, הן במיעוט והעלם האור בעצמה, שנעשית בבחי' מציאות ניכרת, והן במיעוט האור הנעלה שהי' בהתאחדות כולם.

וזוהי הסיבה שהאורות דאצ"י הם בבחי' התלבשות פנימי בכלים דאצ"י להיות אור החכמה והחסד – מפני שגם בשרשן ומקורן בהתכללותם באוא"ס לפני הצמצום הם בבחי' ע"ס, שזהו שאוא"ס שיער בעצמו להאיר בבחי' מדה וגבול (ולא האור שבבחי' א"ס), ולכן הם בערך להתלבש בכלים, ונעשים כמהותם – אור החכמה וכ"ז.²⁷

וכיון שהאורות הם פנימיים, שבאים בהתלבשות בכלים – יש בהם מדידה באופן ההמשכה וההתגלות, שאינם בשוה בכל המדרי'.

והו"ע ההתחלקות מעלה ומטה שבהם – בבי' ענינים:

א) בבחי' ריבוי ומיעוט – שבמדרי' העליונה מאיר אוא"ס בגילוי יותר מבמדרי' התחתונה, וממדרי' למדרי' מתמעט ומתעלם האור.

ב) בעצם מהותם – שהמדרי' העליונה היא בבחי' מעלה בעצם מדריגתה לגבי המדרי' התחתונה (חכי' למעלה מבינה, וכן מוחין לגבי ז"א, וז"א לגבי מלי). וכן יש התחלקות מעלה ומטה בעולמות, שהע"ס דאצ"י אינן כמו הע"ס שלמעלה מאצ"י, וכן הע"ס דבריאה לגבי אצ"י.²⁸

ג. וכ"ז בע"ס, שבשרשם ומקורם הראשון באוא"ס שלפ"צ הו"ע ההשערה להאיר בעולמות (ולא בבחי' גילוי מן העצם), ולכן באים במדה ובמשקל, בהתלבשות בכלים ובהתחלקות דמעומ"ט;

(26) פ"יא.

(27) פ"יב.

(28) פמ"ה.

אבל האור שבבחי א"ס ובל"ג – אינו בכדי להאיר בעולמות, אלא רק בבחי גילוי מן העצם, ולכן אין בו התחלקות בבחי מדה ושיעור בעצם, וגם כמו שמאיר בעולמות אינו בא בבחי התלבשות והתחלקות, אלא הוא אור מקיף לכולם בשוה.

וכמו הרצון, שאינו ככל הכחות שהן במציאות לעצמן חוץ לעצמות הנפש, אלא רק הטיית והמשכת הנפש, גילוי מן העצם, ולכן אין בו התחלקות, ומאיר באיברים ובכחות באופן שעצמותו נמשך ופועל בכל מקום בשוה²⁹.

ובהקדם ביאור ענין אור א"ס – שהוא גילוי העצם, ולכן נק' א"ס, שהוא פשוט בבחי פשיטות העצמית.

והחילוק בין האור שענינו הוא גילוי העצם, להאור שענינו להאיר העולמות, הוא כמו החילוק בין אור לשפע – דשפע הוא המשכת והשפעת מהות דבר, ובכדי לפעול, ולכן ה"ז בבחי תפיסא והתלבשות, שהמשיע נתפס בזה (וגם מצד המקבל צריך להיות הכנה לתפוס ההשפעה), משא"כ באור שהוא הארה לבד, ולכן אינו בבחי תפיסא והתלבשות.

והאור שענינו הוא גילוי העצם, הוא השורש דאור מקיף, אור פשוט בעצם שאין בו חילוקי מדרי', ולכן גם בהמשכתו בעולמות אינו בא בהתלבשות בעולמות ומאיר בכולם בשוה³⁰.

ג. אמנם, גם האור שהוא בבחי מקיף, יש לו שייכות אל הפנימי, ולכן ישנם מקיפים כללים (טה"ע וטה"ת: טה"ע – מקיף הכללי שלפני הצמצום, עיגול הגדול שלפני הקו שסובב ומקיף כללות ההשתל' מרכ"ד עד סוכ"ד, וטה"ת – מקיף הכללי שאחר הצמצום, מחה"ק דא"ק שמקיף כללות ההשתל'); ומקיפים פרטיים (כתר דאצי' – הרצון להאציל האצי', וכתר דברי' – הרצון לברוא וכו').

והצורך בהם – כי, הגם שהמקיף הכללי דמחה"ק דא"ק כולל הכל, מ"מ, לא הי אפשר להיות מזה ההתהוות בפועל, כי שם כולם בהשוואה, ולכן צ"ל רצון פרטי בכל עולם: כתר דאצי', וכן הכתרים דבי"ע³¹.

[ויש גם פעולות המקיפים בעולם:

טה"ת, א"ק (הביטול דכל קומה לפניך תשתחוה) – פועל הביטול שיוכל הנברא לקבל חיות מאלקות. ומפנימיות א"ק נמשכת הארה בנש"י, וזהו הכח דמס"נ על קדה"ש.

ובחי עה"ג שלפני הקו – נותן כח הביטול בהכלים ששרשם מאור מקיף. וזהו שלעתיד יהי הגוף הגשמי אלקות.

ומבחי כתר דאצי' נמשך רק לנש"י (ששרשם באצילות) – אהמ"ס ורעו"ד, והרהורי תשובה שנופלים פתאום, וגם הענין דאכל בי עשרה שכינתא שרי³²].

וכללות המקיפים הם ה' מדריגות – הרצון פשוט, וההשערה בכח שבאוא"ס שלפני הצמצום (ח"י), וגי' מדרי' בי"ע הכלליים שאחר הצמצום (נר"ג), ומרומזים ב"ברוך שאמר" עד "ברוך עושה בראשית". וכנגדם יש ה' מדריגות בברכות יוצר: מ"ברחמך הרבים", רצון הפשוט, עד "משגב בעדנו" (עשי דכללות).

ויבאר ה' מדריגות אלו בבחי המלכות, ובעבודת האדם³³.

אמנם, כללות האו"מ הוא בבחי א"ס ובל"ג, שאין בו התחלקות כלל (ולא כמו או"פ שבא בהתחלקות), ובשרשו באוא"ס שלפני הצמצום הוא האור שבבחי גילוי העצם, ולכן, גם כמו שנעשה

29 פני"ב.

30 פני"ז.

31 פני"ט.

32 פס"ז.

33 פע"ח.

בבחי' מקיף לעולמות הוא בבחי' א"ס. והגם שיש מקיפים כללים ומקיפים פרטיים, מ"מ, הכל בבחי' א"ס בלי התחלקות כלל³⁴.

ומה שמצינו בע"ח שגם בעיגולים יש מעלה ומטה – הנה: המעומ"ט שבעיגולים אינו בעצם מדריגתו, אלא רק בהגילוי, ריבוי ומיעוט, וענין ריבוי ומיעוט אינו התחלקות גם באור פנימי, וכ"ש באור מקיף, מפני שהמיעוט יש בו בהעלם כל ריבוי האור, ובפרט באו"מ³⁵.

ד. ויש לבאר גם מ"ש בע"ח שבעיגולים יש גם ע"ס, כתר וחכמה כו' – כי גם באור הבל"ג שייך ספירות, אלא שהם ספי' אין קץ, בבחי' פשיטות.

ובהקדם הפירושים בשם ספירה:

(א) לשון מספר, שאינו התחדשות, אלא גילוי ההעלם, ולכן ה"ז בכלים דאצי', שהן בבחי' גילוי ההעלם. ועיקר המספר – הגבלת דבר – הוא במל', ששם עיקר הכלים. ולמעלה מהמל' הוא מספר האורות, שהוא בבחי' לא יספר³⁶.

(ב) לשון ספור והגדה (השמים מספרים כבוד א-ל), והיינו שהכלים (גם כלים שלמע' מבחי' המל') ממשיכים ומגלים את האור (שמצ"ע אינו בהתגלות אלא בבחי' עלי' והתכללות במקורו), להיות בבחי' אור המאיר.

וגם כללות הספירות, אורות וכלים, להיותם בבחי' גילוי ההעלם, נמשך על ידם גילוי אלקות בעולם, וגם גילוי האוא"ס שלמעלה מאצילות – ע"ס הגנוזות (גם עצמיותו), שרשי האורות, וגם גילוי אוא"ס הבל"ג, וכמו מבין דבר מתוך דבר, ועד"ז בנוגע לד"ת ודי"ע³⁷.

(ג) לשון אבן ספיר – ספירות ובהירות, שמגלה את האור בלי הסתר, ולא כמו הלבושים שמעלימים על הע"ס, ועד שבריבוי ההשתלשלות נעשים לבושים המעלימים ומסתירים לגמרי (וכמו הגל שעשה לבן – פרסא בין אצילות לק"י, להפסיק בינו ובין הקדושה שלא יאיר בו אור האלקי לפעול בו הביטול. ואילו יעקב המשיך הביטול גם בק"י).

ובכלים דאצי': חיזוני' הכלים – מגלים ע"י שמסתירים, ופנימי' הכלים – אינם מסתירים על האור, לפי שאינם בבחי' מהות אחר; ובעיקר ה"ז בהאור, שלהיותו אור עצמי ופשוט ה"ה בבחי' בהירות בעצם, ומגלה את האוא"ס שלמע' מאצי' כמו שהוא³⁸.

אך עיקר ענין בהירות הוא בכתר: מצד הכלים – כמו אותיות החקיקה (ולא כמו כלים דאצילות שהם כאותיות הכתב), ומצד האורות – לא ע"י צמצום (כמו באצילות), ולכן הוא אור בהיר ממש, ומגלה עצם האור.

ועפ"ז י"ל פ"י ד' בספירה – ל' ספר, וכמו הקלף הלבן (אוא"ס הפשוט) שנושא את האותיות (ע"ס, או"כ).

ועפ"ז יובן ששייך ספירות גם באור הא"ס הבל"ג – שזהו עיקר ענין הספירות והבהירות, גילוי מן העצם ממש, אלא כיון שזהו התפשטות אור, לכן יש שם ספירות, רק שהן עד אין קץ, ובעצם הן בבחי' א"ס³⁹.

*

(34) פע"ט.

(35) פפ"ב.

(36) פ"צ.

(37) פק"ג.

(38) פק"כ.

(39) פקכ"ד.

ה. והנה, גילוי האור שבבחי' א"ס בשביל לגלות עצמותו – שגם הוא גילוי רצוני, בשביל איזה כוונה, אלא שזהו כדי לפעול **הביטול** בעולמות בבחי' העדר המציאות (ולא כמו האור שבבחי' מדה וגבול שהוא בשביל **התהוות** העולמות) – הוא החידוש דמ"ת, שיתגלה בבי"ע מעצמות האצילות, ע"י המשכה מעצמות אוא"ס⁴⁰.

ובהקדמה – שגם האבות המשיכו גילוי אלקות בעולם – גילוי שם שד-י, שאמר לעולמו די, שמורה על הגבלת האור ע"י הצמצום הראשון, ומיעוט האור באצילות שיוכל להתקבל בכלים שמקבלים ומגבילים אותו, והיינו, שאברהם גילה שהעולם הוא אלקות, כמו הכלים דאצילות.

וגילוי זה הוא לא רק לקיום העולמות, אלא המשכת תוספות אור להיות גילוי אלקות (שזהו ששם שד-י הוא מלשון עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, ריבוי השפעה), אבל רק מה שכבר יש בשרש ומקור, שז"ע ברכה.

ובפרטיות: האבות המשיכו בבי"ע גילוי הבינה (ה' דשם הוי"), שרש ומקור ההשתלשלות, שמשם נמשך גילוי האור שלא ע"פ סדר השתלשלות דקו המדה (שהוא בבחי' מיעוט, עד שבמלכות אינו מאיר גילוי אור), ועי"ז המשיכו גילוי אלקות למטה. וזהו ע"י "די מחסורו". ובה נכלל גם שידוד המערכות, נסים המלוכבים בטבע – "די לאלקותו" – שגם ממנו נמשכים ממנו נסים (אף שזהו רק בחי' ממכ"ע, ואילו בחי' סוכ"ע – אין העולם כדאי לאלקותו)⁴¹.

והענין בזה:

ההמשכה שע"י האבות היא **ממקור** סדר ההשתלשלות – להיות הגילוי כמו העצם, ולא כמו ההמשכה דסדר השתלשלות – להיות בבחי' נבדל (ע"ד החילוק בין השתלשלות הע"ס לצורך האצילות גופא, שנמשך מספירה לספירה אור שמעין העצם, להשתלשלות שלצורך בי"ע, שנמשכת הארה נבדלת. וע"ד ב' אופני עו"ע: (א) שהעלול הוא מהות נבדל מהעילה, וכמו שכל ומדות, שגם הארת המוחין בהמדות היא הארה נבדלת שאינה ממהות המוחין. (ב) שהעלול הוא מהות העילה והוא רק התפשטות העילה, וכמו בהשפעת השכל).

ההמשכה דסדר השתלשלות – מבחי' איהו וגרמוהי (שהכלי **מעלים** על האור), וההמשכה שע"י האבות – מבחי' איהו וחיהו (ה**תגלות** האור)⁴².

אמנם, אף שהאבות המשיכו גילוי אלקות בעולם, מ"מ, שמי הוי' לא נודעתי להם, כי אם האור דסדר השתלשלות, ולא גילוי אור חדש (אלא שזהו למע' מההמשכה דברה"ע ע"פ קו המדה, כיון שהמשיכו משרש ומקור ההשתלשלות, שלא ע"פ קו המדה, ועי"ז המשיכו גילוי אלקות בעולם).

אבל במ"ת – נמשך גילוי אור חדש ממש, שגם למטה יהי' המשכת וגילוי עצמות האצילות ממש⁴³.

ו. וביאור הענין:

בכדי שיהי' התהוות הנבראים מאוא"ס – צ"ל ממוצע. אך אינו מובן: איך שייך ממוצע בין ב' דברים נבדלים שאינם בערך כלל, בלי"ג וגבול?

אך הענין, שהממוצע הוא הקו, להיותו המשכה שבבחי' מדה וגבול, ושרשו מאוא"ס הבל"ג (ששיער בעצמו להאיר במדה וגבול). אלא שהמדריגות שלפני האצילות הם בבחי' סתימות והעלם, ולכן עיקר הממוצע הוא אצילות, שהוא מציאות אור, ומי"מ הוא אור הדבוק במקורו. ובע"ס דאצילות גופא – ב' המדרי' הן בחי' ח"ע וח"ת, או אורות וכלים.

40) פקכ"ט.

41) פקמ"ד.

42) פקני"ו.

43) פקני"ט.

וגם התורה – חכמה שלמעלה מאצילות – היא ממוצע להיות התהוות הנאצלים מאוא"ס, והוי"ע משל הקדמוני, חכמה דא"ק.

ובהקדמה – שהאמצעות דא"ק (אדם דבריאה דכללות, שבאין ערוך לגבי אוא"ס) הוא בשתיים: (א) יש בו פנימיות – ראשית הקו, כדוגמת עתיק, שהוא בהבדלה לגמרי מהעולמות, וחיצוניות – שהוא בבחי' כלל אל העולמות. (ב) ממוצע בענין ההתהוות בלבד, שההתהוות צ"ל תחלה בבחי' כלל, ואח"כ בא בדרך פרט.

וכן התורה – ממוצע להתהוות העולמות, כי, בהיותה בחכמה הקדומה דא"ק היא בבחי' כלל, ובירידתה לאבי"ע, כל פרשה היא המשכה פרטי מאוא"ס ב"ה, ועי"ז נעשה בנין ותיקון העולם;

ולמעלה מזה – בחי' שעשועים העצמי (למעלה מזמירות היו לי חוקיד, שזהו כפי שבאה בהתגלות, ונבלות חכמה, ששם תופס מקום האור והחיות של העולמות), בהיותה מיוחדת בעצמות אוא"ס, דכולא קמיי כלי"ח, ועל ידה נעשה התחברות אוא"ס עם נש"י⁴⁴.

ובהקדם המאמר תלת קשרין כו' קוב"ה אורייתא וישראל, שהתקשרות שייך בשני דברים נבדלים (משא"כ בדבר א', כמו אור ומאור, שייך רק דבקות), והיינו בנש"י ותורה: הנשמה היא מהות בפ"ע, והתקשרותה עם קוב"ה היא ע"י התורה; וכן בתורה לגבי קוב"ה, כי, נובלות חשמ"ע תורה, והתקשרותה עם קוב"ה היא ע"י נש"י שממשיכים בה אור חדש (ודוקא למטה ההתקשרות היא בבחי' עצמות א"ס).

ומה שאורייתא וקוב"ה כולא חד ממש (לא רק בבחי' התקשרות), כמו איהו וחייה (לא כמצוות שהם כמו איהו וגרמוהי, ב' דברים המתייחדים) – זהו בפנימיות התורה, בחי' הסתים שלמעלה מהשגה, העונג שבתורה, ששם כולא חד ממש, משא"כ בחיצוניות התורה, שנתלבשה בענינים גשמיים נפרדים, וגם רוחניותה קאי בעניני הנבראים וההשתלשלות, ולכן גם החכמה שבזה היא דבר נבדל, ששייך בו התקשרות.

ובאמת גם חיצוניות התורה היא כולא חד, כי, בכל המדרגות שבתורה יש הארת עונג העצמי, וגם חכמה דתורה היא עצמי⁴⁵.

ז. ובהקדים ביאור הכתוב "ה' אלקי אתה (שכולל כל הע"ס דאצילות) ארוממך (לרומם כללות ההשתלשלות לרוממות הכתר) אודה שמך (שעי"ז יומשך אור חדש בבחי' המלי' שיאיר בגילוי בבי"ע) כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן" (שזהו אופן המשכת האור חדש בכללות ההשתלשלות):

כי עשית פלא – חכמה סתימאה שעולה לבחי' הכתר ומעלמת אורו (כי חכ' היא כח עצמי, ולכן מתלבש ומתעלם בה התענוג), ואז נקי' בשם פלא (כמו הכתר); וכשירדת להאיר בגילוי – נקי' אלף, אאלפך חכמה⁴⁶.

וביאור הענין:

אף שכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים, להיותו כלול מעצמות המאציל ומהנאצלים, עתיק ואריך – הרי גם עתיק ואריך הם בריחוק שלא בערך; ולכן אמיתית הממוצע – מדרי' אחת שיש בה מן העליון ומן התחתון – היא ח"ס, שחיצוניותה יורדת ונעשית מקור, ופנימיותה הוא בחי' העצמות כפי שבא בבחי' חכמה.

וכמו גילוי העונג בחכמה, והתענוג הוא סיבת החכמה (עצם הנפש, שנקי' נפש המשכלת), ובא בפנימיות להיות מהות החכמה (משא"כ ברצון – רק הארת העונג ובבחי' מקיף והבדלה). וזהו שבחי"ס מלובש בחי' התענוג העצמי, פנימיות עתיק (משא"כ בגלגלתא מאיר רק חיצוניות עתיק ובבחי' מקיף).

(44) פקע"ה.

(45) פקפ"ג.

(46) פקצ"ב.

וזהו החילוק שבין חיזונית ח"ס, שהיא מקור לחכמה דאצילות, מקיף דאוי"י, שסתום רק לגבי המקבלים, לפנימיות ח"ס, מקיף דאוי"ח, שסתום בעצם, ומשם נמשכים מוחין גבוהים ונעלים ביותר – המשכה שלמעלה מסדר השתלשלות, אור חדש⁴⁷.

[ועי' החילוק בין קרבנות (אור פנימי) לקטורת (אור מקיף), ועד לקטורת דיוהכ"פ (מקיף דאוי"ח):

קרבנות, לחמי לאשי, כמו הלחם שממשיך חיות הנפש – ממשיכים מבחי' כי לא אדם הוא להתלבש בציור אדם, אבל המשכה היא רק הארה שבאה ושייכת להשתלשלות; וקטורת, ריח שמשיב את הנפש, עצם חבור הנשמה עם הגוף – ממשיך אור וחיות חדש, המשכת בחי' כי לא אדם שיאיר בגילוי ממש בבחי' אדם.

ובעבודה: קרבנות (לחם) הוי"ע אהבה שע"פ טו"ד הבאה מצד השגה והתבוננות, בחי' או"יפ (ויש בזה ג"כ בחי' ריח – מצד הבריורים, אבל הברור הוא רק בהתפשטות דנה"ב ואתכפיא בלבד); וריח הקטורת הוי"ע רעו"ד שלמעלה מטו"ד, ועי"ז נעשה הברור דעצם מהות הנה"ב, וזה מגיע בבחי' עצמות א"ס, ועי"ז נמשך גילוי אור חדש, גילוי האוי"מ.

אמנם, גם בקטורת המשכה היא רק מבחי' חיזונית הכתר; ורק עי"י הקטורת דיוהכ"כ שהוי"ע התשובה – נמשך בחי' פנימיות עתיק, מקיף דאוי"ח שסתום ונעלם בעצם].

וזהו שפנימיות ח"ס הוא הממוצע שעל ידו יכולים להגיע לבחי' העצמות, והיינו עי"י העבודה בתומ"צ ותשובה בזמן הגלות, שע"יז יתגלה לעת"ל סתימות העצמי דח"ס והעלם העצמי דא"ס⁴⁸.

ח. ונוסף לכך שחכמה נקראת "פלא" בגלל שבה מתלבש ומתעלם בחי' עתיק – הנה גם הגילוי דחכמה, בחי' מ"ה דחכמה, נקרא בשם "פלא".

ובהקדם, ששם מ"ה ענינו לחבר שני הפכים (אדם בגימט' מ"ה, לפי שכלול מכמה הפכים), וזהו"ע שם מ"ה דאיהו אורח אצילות, דקאי על אור הקו שמצד פשיטותו פועל התכללות בע"ס דאצילות.

וזהו ענין התיקון – מ"ה, לא כמו תוהו (ב"ן), שהספירות היו בפירוד, שלא נתנו מקום זל"ז, ולא היו משפיעים ומקבלים זמ"ז.

[והענין – שהפירוד בתוהו הי' הן מצד האורות והן מצד הכלים.

ובהקדם ביאור הדעות אם "מדת סדום" היא מניעת השפעה כשלא חסר כלל, או גם כשחסר קצת – שזהו בבי' המדרי' דאור ושפע:

באור – "זה לא חסר", כי, להיותו הארה בלבד בבחי' מקיף, ולא בהתלבשות, אין חסרון ושינוי כלל לא בהמאור ולא בהאור, ו"זה נהנה" – שהרי גם המקיף פועל בעולמות (כנ"ל ס"ג); משא"כ שפע, אור פנימי, שבא בהתלבשות, ועושה שינוי במשפיע ובהשפעה – "זה נהנה", באוי"פ, ו"זה חסר", שנעשה שינוי (ומ"מ יש יתרון באוי"פ – שע"י ההשפעה מתוסף אור בהמשפיע, מצד כוונת נעיצת התחלה שבהמקבל).

ועפ"ז: ההשפעה באופן דחסר קצת, מצד האור המתלבש בכלים – לא היתה כלל בספירות דתוהו, כי, מצד הישות לא מצאו גרעון בעצמן וגם לא יתרון בהמקבל, ולכן לא רצו להשפיע ולקבל; וההשפעה בבחי' לא חסר כלל, מצד האור שלמע' מהכלי – היתה גם בתוהו, אבל לא בבחי' נהנה, אלא אדרבא, שלא נתן מקום להספי' האחרת, מצד הישות והמצויאות – אנא אמלוך ולא אחר].

והתיקון הוא בבי' הענינים: (א) שיתנו מקום זל"ז – עי"ז שהאור בא במיעוט וחלישות, (ב) תיקון הכלים להיות משפיעים זל"ז ומקבלים זמ"ז, שזהו תכלית השלימות בענין ההתכללות⁴⁹.

(47) פרי"ט.

(48) פרכ"ז.

וענין זה נעשה ע"י שם מ"ה החדש שממצחא דא"ק, שבא בדרך בקיעה, ע"י תגבורת דוקא, שהעצם בוקע, רק שבא בבחי' התעלמות (בדוגמת אור הפנים שבו מתגלה עצם הנפש באופן שבוקע את ההפסק דכלי הפנים), ועי"ז נעשה הביטול: ע"י הארת שם מ"ה – הביטול שפועל התכללות האורות שנותנים מקום זל"ז; ועי"י עצמות שם מ"ה, עתיק, העתקת העצמות – הביטול שפועל התכללות הכלים, שמקבלים זמ"ז.

וכללות הביטול דתיקון הוא באופן שיש מציאות דבר, ומ"מ הוא בתכלית הביטול (ולא כמו הביטול דתהו שהוא בבחי' העדר המציאות לגמרי), כפי אמיתת הכוונה העליונה⁵⁰.

ובשביל זה צ"ל התחברות האור והכלי (שמצד עצמם הם הפכים בתכלית, שהאור, גילוי העצם שמעין העצם, ובדביקות עלי' והתכללות במקורו, הוא בחי' אין, ואילו הכלי הוא בבחי' יש ומציאות בעצם מהותה, ובטבע הירידה, וצריכים להחליף טבעם, שהכלי יהי' בבחי' עלי' וביטול, מיש לאין, והאור – מאין ליש) במדה ושיעור ובמזיגה נכונה (ויבאר ד' אופנים בזה).

וכן בעבודה, שהנשמה שהיא בבחי' אין, והגוף והנה"ב הן בבחי' יש – יחליפו טבעם, שהנשמה תהי' מאין ליש, והגוף והנה"ב יהיו מיש לאין, שאז תהי' להם שייכות זל"ז.

וכל זה נעשה ע"י שם מ"ה, שהוא מבחי' עצמות א"ס, שהביטול בזה הוא בבחי' הנחת עצמותו – שע"י"ז יהיו האור והכלי, נשמה וגוף (לא כפי טבעם העצמי, אלא) כפי הכוונה העליונה⁵¹.

*

ט. ולהבין כ"ז בתוספת ביאור, יש להקדים מ"ש ארוממך אלקי המלך:

המלך – בחי' המל', שרש התהוות וקיום העולם, מהתפשטות השם בלבד – מלך שמו נקרא עליהם, שהשם הוא כח נעלם ונבדל מן העצם (לא כמו אור, שדבוק בעצם ומגלה את מציאות העצם).

אלקי – ל' כח ולי' אלקות, שהם ב' ענינים מובדלים: אלקות – בחי' גילוי אור הדבוק בהעצם, וכח – בחי' כח נעלם, אך יש יתרון בכח – שפועל בבחי' התחדשות, פעולה גשמית שאינה כמהות הפועל הרוחני.

[ויבאר ד' הענינים דהעלם וגילוי, אין ויש, (והממוצע ביניהם) עצם והתפשטות (שקרוב להעלם וגילוי), כח ופועל (שקרוב לאין ויש), שאין ויש וכח ופועל הם בבחי' המל', אלא, שאין ויש הם כפי שהיא למעלה מהפרסא, וכח ופועל הם למטה מהפרסא, בבחי' קירוב אל היש, והו"ע חיצוניות המל' שירודת לבי"ע בבחי' העלם האור והגילוי, ונעשית בבחי' כח הפועל בנפעל להוות הנבראים מאין ליש].

אמנם, "אלקי" הוא ל' כח וגם ל' אלקות, כי, בחי' כח למעלה אינו כמו כח למטה (זריקה) שנבדל ונפרד, וגם עושה שינוי כו', אלא הוא גם ל' אלקות, שזהו בחי' האור, שדבוק במקורו ואינו עושה שינוי כלל, אלא שהדביקות היא בבחי' התחדשות, ולכן הוא בבחי' כח נעלם.

ובכדי שיהי' בחי' אלקי המלך (כח האלקי שבא בבחי' כח הפועל בנפעל להוות הנבראים) – ה"ז ע"י גבורות וצמצומים, ובשתיים: (א) להעלים ולהסתיר פנימיות ועצמות האור, ונשאר רק חיצוניות האור, (ב) וגם החיצוניות בא בבחי' אותיות וצירופים שמעלימים ומסתירים על האור.

ועי"נ ארוממך אלקי המלך – שיש בזה ב' פירושים:

א) חיצוני המל' שירודת לבי"ע – צריך לרוממה מלמטה למעלה עד רוממות אוא"ס. ועי"ד מ"ש "ותקם את דבריך", לפעול קימה בבחי' המלכות (דבריך), כמעלת העמידה על ישיבה – שהראש מוגבה למעלה, והרגלים הן במדר"י אחת עם הגוף, ונוגעים בארץ, שענינה בעבודה הוא תפילת העמידה

49 פרס"ב.

50 פרע"ז.

51 פד"ש.

(שמו"ע) – ביטול בתכלית (אצילות), ומזה נמשך עד למעשה, בכל דרכיך. ונמצא, שע"י התפלה נמשך גילוי אוא"ס במל', שזהו"ע העמידה למע', להיות הגילוי במל', ועי"ז גם למטה⁵².

(ב) מלמעלה למטה, להמשיך רוממות הא"ס במלכות שיהי' בה גילוי אור עצמי, כי, המלכות מצ"ע נקראת "כה", שהאור העצמי מתעלם, ונראה רק דמות ודמיון.

[ויבאר שגם בינה (ואפי' חיצוני הכתר) נקראת כה – לגבי חכמה (אף שז"א שלמטה מבינה, נקרא "זה", להיותו בחי' גילוי אור, דעיקר גילוי אלקות בעולם (תכלית כוונת האצי') הוא ע"י ז"א דוקא), כי, בינה היא השגה, בריחוק מן העצם, ידיעת המציאות בלבד, התפשטות וחיצוניות (אלא שזוהי חיצוני מהעצמיות דחכי' שלמע' מהעצמיות דז"א), משא"כ החכמה היא בבחי' עצמי, ובה נמשך ומתגלה העצמות.

ויבאר שעיקר המשכת והתגלות העצמות הוא בתורה, כמ"ש קרוב ה' גוי' לכל אשר יקראוהו באמת, דאין אמת (שאינו נפסק, והוא בסוף כמו בהתחלה, שזהו בהמשכת העצמות) אלא תורה, שעל ידה נמשך בחי' פנימיות ועצמות א"ס ב"ה.

ובזהר איתא שקרוב גוי' באמת קאי על התפלה, שבה מתגלה נקודת האמת דנש"י, רעו"ד, רצון עצמי וטבעי בנשמה שחבוקה ודבוקה בך, שע"ז תופסת בעצמות א"ס.

ומ"מ, רעו"ד הוא רק "כדמותינו", כיון שזהו רק "בכל מאדך", ולא בל"ג ממש דאוא"ס; ורק ע"י התורה נעשית התפיסה בעצמות ממש. ומ"מ, יש מעלה ברעו"ד, מצד היציאה מגדר הכלים.

אך עיקר הענין ד"כה" הוא בחי' המלכות].

ועז"נ "וחסידיך יברוכה", יברכו כה – להמשיך במל' לא רק מילוי החסרון, אלא גם עשירות, שזהו"ע המשכת פנימיות עתיק, שאז נמשך אור עצמי במלכות⁵³.

י. וההפרש בין ב' הפירושים בארוממך אלקי המלך, מלמטה למעלה או מלמעלה למטה – שההמשכה מלמטלמ"ע היא לפ"ע הכנת כלי המקבל והעלאת מ"ן, ושרשה מהאור שנתצמצם להיות בבחי' התלבשות בעולמות ונבראים; ואילו ההמשכה מלמעלמ"ט היא מעצמות אוא"ס ב"ה, שאינו בערך הנבראים, ונמשך מצ"ע, לא לפי הכנת ולפ"ע ההעלאת מ"ן.

ובעבודה – הו"ע תפלה ותורה: תפלה – התחברות הנפש באלקות מלמטלמ"ע, ולכן היא בסדר והדרגה, ותורה – המשכה מלמעלמ"ט, ובאה באותיות התורה, שלא בהדרגה⁵⁴.

*

יא. ולהבין ההפרש בין תפלה לתורה – יש להקדים מאמר הה"מ בענין חוצרות, חצאי צורות, הקב"ה וכנס"י (תמת'), שמשלימות זא"ז (כשם שמלכות דאצי' (כנס"י) משלמת לז"א (אנכי שלומי אמוני ישראל), שעל ידה דוקא נעשה הגילוי בב"ע, שבה נשלם אמיתית הכוונה העליונה באצי' הז"א).

וממשיך בתורת הה"מ, שזהו ע"ד דמות כמראה אדם, שאדם הוא א' דם, שזהו החיבור דנה"ב, דם (הוא הנפש), עם נה"א ועד לשרשה ומקורה, א' (א', א"ס שבנשמה), ע"י התפלה.

ויבאר פרטי המדריגות בתפלה: בחי' נר"נ – הודאה; התפעלות המדות ע"י התבוננות בחיצוניות המוחין ופנימיות המוחין (ויבאר בזה ג' המדרי' דפסוד"ז, ברכת ק"ש וק"ש, רוח רעש ואש), ועד לבחי' ח"י, תענוג עצמי באלקות שלמעלה מהשגה, שזוהי התחברות הנשמה שבגוף עם שרש ומקור הנשמה ("אדם").

(52) פשמ"ן.

(53) פשע"ז.

(54) פשפי"ג.

ובשביל זה "הקב"ה עשה כמה צמצומים דרך כמה עולמות כו", עד שיהי בערך האדם, ו"האדם צריך לפרוש אי"ע מכל גשמיות עד שיעלה דרך כל העולמות" (בעבודה דחיצוניות המוחין), ו"יהי אחדות עם הקב"ה" (בעבודה דפנימיות המוחין), שבזה מתאחד ממש באוא"ס, ונעשה אדם בשלמות, אדמה לעליון.⁵⁵

וממשיך לבאר ש"מראה אדם" (אדמה לעליון) קאי על אצ"י, ו"דמות כמראה אדם" קאי על בי"ע, ש"הוא על דמות הכסא", "שהוא ית' מכוסה שם" – כי, בי"ע אין יכולים לקבל אפי' מבחי' מלכות אצ"י, כי אם ע"י הפרסא דוקא.

ויקדים ביאור ד' המדריגות אורות וכלים ולבושים והיכלות: אורות וכלים (שהכלי מקבל את האור ומתאחד עמו, והתגלות האור הוא לפי אופן הכלי) – אצ"י (אחדות); לבושים (שנפרדים מן העצם, ולכן מעלימים על האור) – בריאה ויצירה; והיכלות – לבושי עשיי, כמו מנעל העשוי מעור גס של בהמה, שהם מסכים ופרסאות המעלימים על האור לגמרי.

[ויבאר שגם באצילות ולמעלה מאצ"י ישנו ענין המסכים והפרסאות, כמו הפרסא שבין בינה לז"א, והפרסא בין ח"ס לחכ' דאצ"י, אמנם, פרסאות אלו הם בשביל שיהי "מראה אדם" דאצ"י; אבל בשביל אדם דבי"ע, "דמות כמראה אדם", יש צורך בפרסא שבין אצ"י לבי"ע, שמסתיר לגמרי].

וזהו "ע"ד וענן ואש מתלקחת", וענינו בעבודת האדם – שתחילה שורה בו חשכות (ענן), שאינו יכול להתפלל בהתלהבות, ואח"כ בא להתלהבות (אש מתלקחת), שזהו סדר העבודה בנשמות דבי"ע.⁵⁶

יב. ויש להבין תחילה כללות ענין ציור אדם למעלה (אף שאין לו דמות הגוף ולא גוף) – שזהו מה שישראל עלו במחשבה, כי, על ידם נשלמת הכוונה העליונה שיהי גילוי אלקות למטה, דירה בתחתונים, שזהו ע"י המשכת **אור עצמי** (לא רק הארה, שבאה למטה בהעלם והסתר), ע"י **תומ"צ**, שהם עצמות רצונו וחכמתו ית', וע"י **נש"י**, שמושרשים בעצמות (שלכן לא נתעלם אורם בירידתם למטה, ואדרבה, פועלים בירור וזיכוך), ויודעים אמיתית רצונו בעשיית הדירה.

וכשם ש"מראה אדם" הו"ע שישראל עלו במחשבה, כך גם "דמות כמראה אדם" קאי על נש"י – כפי שהן בעולם הבריאה, שחקוקות **תחת** כסה"כ, **דמות** הכסא (כי הכסא עצמו הוא מדרי' אצ"י, **כח** המחשבה, ודמות הכסא הו"ע **התגלות** המחשבה, עולם הבריאה).

וענין הישיבה על הכסא – הו"ע השפלת בחי' מראה אדם (אדה"ע, ישראל עלו במחשבה) בבחי' דמות כסא (ירידת הנשמה לבי"ע).

וזהו החילוק שבין בחי' ישראל, לי ראש, בן, שחקוק במחשבה האב, כפי שעלו במחשבה בבחי' אדה"ע, לבחי' יעקב, רגל, עבד, לאחר הירידה לבי"ע, להסיר ההעלמות וההסתרים.⁵⁷

יג. והענין הוא:

תכלית הבריאה – להמשיך גילוי אלקות בעולם, ע"י עבודת האדם – ועבדתם את הוי' אלקיכם, שע"י הנחת עצמותו לבטל רצונותיו, פועל התלבשות אורו ית' בעולמות, ע"י צמצום וסילוק אורו הגדול, ע"ד הנחת עצמותו וביטול הרצון כביכול; ולא רק המשכת אור מצומצם להיות העולמות, אלא גם המשכת גילוי שם **הוי'**, הי' הוה ויהי כאחד למע' מבחי' זמן ומקום (מעלה ומטה, קדימה ואיחור שבכללות ההשתל'), ועד להמשכת העצמות – כי **לי** בניי עבדים, ע"י גילוי אלקות בנפש, ועי"ז פועל שיהי נראה ונגלה גם בעולם.

ולכאורה: איך יתכן גילוי אוא"ס בעולם שנתהווה ע"י צמצום והעלם שלא יאיר אוא"ס בגילוי (ואף שמצד העצמות אין מניעה, עדיין צ"ל איך זה מצד סדר והדרגה).

55 פת"ח.

56 ד"ה כי תשא (עי' תתצו).

57 רד"ה ויקרא (עי' תתקיא).

אך הענין – שזהו ע"י שמהפכים את הצמצום שלא יעלים ויסתיר, ואז מאיר גילוי אוא"ס בבחי' או"פ⁵⁸.

יד. ובהקדמה – שהעלם הצמצום הוא בבי' ענינים:

א) סילוק והתעלמות האוא"ס הבל"ג שהי' ממלא מקום החלל, שאז נתפסת המציאות בפשיטות, וגילוי אור אלקי הוא בדרך התחדשות.

ב) גם האור השייך אל העולמות – נבדל בפ"ע (מהתכללותו בפנימי האור), שע"ז ירד ממעלתו, ובא בבחי' התחלקות, וגם בא בהתעלמות תוך הכלים (בבי"ע – חיצוניות הכלים).

ונוסף על התעלמות האור ע"י הכלים – יש גם כמה פרסאות:

הפרסאות שלמעלה מאצילות: לבושי' כתלג חיוור – הפרסא דיגת"ד שמבדילה בין ח"ס לחכ' דאצי' (הבדלה בין חכמה לתורה לחכמה דמע"ב); ושער רישי' כעמר נקא – הפרסא דשתי פאות שמבדילה בין ע"ס דגולגלתא ויגת"ד (הבדלה בין הרצון דמצוות לרצון דמע"ב, וכן ההבדלה בין בתורה גופא בין חיצוניות התורה לפני' התורה). ולמעלה מזה – הפרסא שבין מו"ס למוח הסתום שבגולגלתא – רזין דרזין, סתום בעצם. וכן הפרסא דא"ק.

ויבאר שעל כללות הפרסא שבין אצילות ולמעלה מאצילות, אמר ר"ע "כשתגיעו לאבני שיש אל תאמרו מים מיס", כי, הפרסא שבין מ"ע (ע"ס הגנוזות) למי"ת (ע"ס דאצילות) אינה מעלמת כ"כ – אבני שיש טהור, אספה"מ, שעל ידה מאיר גילוי אוא"ס.

וכמו כמים הפנים אל הפנים, כמשל אדם המסתכל במים, שלהיותם חומר זך צלול ופשוט, נראים בהם פני המסתכל, אבל הם מהות המים עצמם. ובאופן כזה הוא הרצון דאנא אמלוך באוא"ס שלפנ"צ הפשוט בתה"פ – ע"י העלאת מ"ן מיני' ובי' שיתענג בעבודת נש"י למטה – שבו נצטיירו כל הע"ס, אבל הרצון הוא עצמות אוא"ס, ולכן, גם הקו הנמשך מאוא"ס הוא בחי' א"ס (ולא מהות אחר).

וכן הוא במדריגות שלאחרי הצמצום – שע"ס הגנוזות (פנים עילאין) שנעשים ע"י העלאת מ"ן דע"ס דאצי' (פנים תתאין), הם בבחי' פשיטות כמו האוא"ס, ובאופן כזה היא גם ההמשכה באצילות (שאינה מהות אחר).

ונוסף על פרסא האי' שבין המאציל לנאצלים, יש גם פרסא הבי' – באצילות, בין בינה לז"א (אספשא"מ); ופרסא הגי' – בין אצי' לבי"ע, שעל ידה נמשך הארת המל' בבי"ע (וכמו באדם: קרומא דחפיא על מוחא, מיצר הגרון שמפסיק בין המוחין למדות, וחצר הכבד שמפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון).

ונוסף על הפרסאות שבקדושה, יש גם הפרסאות דק"נ, שעל ידם נעשה העלם והסתר שלא יורגש בהנברא אור אלקי.

ונמצא, שכדי שיאיר גילוי אוא"ס בעולם, צריך להפוך את בי' הענינים שבצמצום: התעלמות הבל"ג; וצמצום האור הבא במדה וגבול, להתלבש בכלים ולהתעלם דרך מסכים ופרסאות⁵⁹.

*

טו. ולהבין ענין הפיכת הצמצום לאור בתוספת ביאור:

כתיב "אתה ה**ראת** לדעת גו"י" – מלמעלה למטה, ונוסף לזה צ"ל "וידעת גו"י" – מלמטה למעלה, בבי' המדריגות דהוי' ואלקים – אוא"ס הבל"ג והאור שבמדה וגבול, ובעולם עצמו – "אין עוד".

ובהקדם מ"ש "וידעת היום":

כתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" – שהידיעה שהווי אחד, כיון שגם לאחרי התהוות העולמות הייה בטלים במציאות, היז דוקא כשיש "יום" שכלול מערב ובקר, שני קוין, שבוה היא שלימות העצמות – למעלה עד אין קץ (העלם) ולמטה עד אין תכלית (ירידה והתגלות), שזהו"ע צמצום הראשון וגילוי הקו.

והסדר – שהצמצום קדום אל הגילוי, דאף שעיקר הכוונה בהגילוי, הרי אי אפשר להיות גילוי כי אם ע"י הצמצום דוקא. וכן הוא בהשתל' – אורות וכלים: אף שבפועל נתגלו האורות תחילה ואח"כ נתהוו הכלים, הרי הכלים עלו במחשבה תחלה, והמשכת האור היא רק כשיש כלים, כי הכוונה היא להיות גילוי בכלים דוקא⁶⁰.

טז. וענין יום ולילה בעבודה הוא רצוא ושוב – שישנו בנשמות למטה, וכן במלאכים, וגם בהכלים דע"ס, שהרצוא הוא לעלות ולהתכלל במקור, והשוב הוא ההמשכה למטה.

ובהאור – נוסף לכך שהמשכתו היא באופן של התפשטות (רצוא) והסתלקות (שוב), הנה לגבי מקורו, יש בו רצו"ש כמו בהכלים (רצוא – עלי' והתכללות במקורו, ושוב – המשכה), כי, להיותו רק הארה בלבד שבאין ערוך לגבי העצם, ומ"מ הוא בבחי' דבקות בהעצם ומעין העצם, לכן יש בו טבע הרצוא להכלל בשרשו ומקורו, ולחזור להיות בבחי' אין.

ועוד סיבה להרצו"ש – בשביל ההתחדשות ממקורו:

הצורך בהתחדשות הוא לא רק בנבראים (כלים), אלא גם בהאור – דכיון שהמשכתו היא ע"י הצמצום, הייה בריחוק ממקורו, ובחלישות ומיעוט, ולכן צריך להתחדשות – **ובטובו** מחדש, האור כי טוב, הגנוז, שלמע' מהשתל', שע"י מתחדש האור דס' השתל' שיוכל להיות בגילוי גם למטה.

וההתחדשות היא ע"י הרצוא – ביטול, שע"י נעשה כלי ראוי לקבל את האור עליון.

וזהו ענין השבת, שהעולם מתחדש בגילוי אור חדש – גילוי התענוג, ע"י עבודת הבירורים (ששרשה מבחי' התענוג) בששת ימי החול, שפועלת ביטול בנה"ב ובעולם, וע"י נעשה ראוי לקבל גילוי אור האצילות ולמעלה מאצילות⁶¹.

יז. ובפרטיות יותר:

בעבודת הבירורים בימי החול יש ב' אופנים: או"ח ואו"י, בירור הפסולת מתוך האוכל, ובירור האוכל מתוך הפסולת. אבל בשבת, בורר (פסולת או אוכל) אסור.

וענין הקרבנות והאכילה בשבת, שהו"ע הבירורים – היז בירור אוכל מתוך אוכל, בירור נוסף, ביטול עליון יותר, להיות ראוי לקבל גילוי אור העליון.

וע"ד הטבילה בנה"ד בכדי שתוכל הנשמה לעלות לגעה"ע, שצריכה ילהתבטל ממציאיותה בגעה"ת, השגה בבחי' יש ועונג מורגש, ולהיות בבחי' אין וביטול עצמי. ובעבודה – ומל ה' אלקיך את לבבך, להעביר את האהבה דחיצוניות הלב שהיא במורגש, וע"י תתגלה האהבה דפנימיות הלב.

ויתירה מזה – שהאכילה דשבת אינה אפילו בירור אוכל מתוך אוכל, אלא המשכת עונג העליון, וכמו המן, לחם מן השמים:

לחם מן הארץ בא ע"י עבודת הבירורים בדרך מלמטלמ"ע (לאחרי הקדמת הבירור בדרך מלמעלמ"ט ע"י שם מ"ה דתיקון, וגם ע"י העבודה בג"ע); ולחם מן השמים ענינו המשכה מלמעלה, ולמעלה מבירורים, שלכן לא הי' בו פסולת, וכמו טלא דבדולחא, מבחי' ג"ר דעתיק (למעלה מגבורה דעתיק, שרש הבירורים). וזהו"ע אכילת שבת – צדיק אוכל לשובע נפשו, תענוג העליון (ע"י הקדמת העונג בתפלה).

(60) ד"ה על שלשה דברים.

(61) ד"ה ויקח קורח.

וזהו שעיקר המשכת המן למעלה הוא בשבת, שאז היא עליית העולמות (ז"א) עד לגי'ר דעתיק, ולכן ביכלתם לקבל בחי' פנימיות העונג, אבל בשבת עצמו לא ירד המן למטה, כיון שאז היא העלי' דבחי' הפנימיות, ורק לאחר השבת, שנעשית הירידה בסי' השתל', נמשך המן למטה.

ונמצא, שיש ג' מדריגות ברצוא, שעיי' נעשה כלי לקבל אור עליון יותר: (א) עבודת הבירורים – הבירור וזיכוך דבייע לקבל גילוי אור האצי', (ב) בורר אוכל מתוך אוכל – בירור ועליית כלים דאצי' לקבל האור שלמע' מאצי', (ג) עליית האור בבחי' פנימי עתיק (למע' מבחי' בירורים, ששייך רק בכלים)⁶².

יח. וכנגדם יש ג' המשכות בג' סעודות דשבת:

ובהקדים – שיש עונג שבגמר המלאכה עצמה, עצם ההתהוות, ויש עונג שמצד הכוונה הפנימית שנתאוה לדירה בתחתונים עיי' עבודת האדם.

וכל זה הוא בחי' העונג שמתלבש בחכמה (שהרי ההתהוות היא מבחי' החכ', וגם העונג שבכוונה הפנימי הוא עונג שבפני' בחכמה), ובבחי' זו היא גם העלי' בהשבתה – הארת העונג בלבד, עונג פרטי, ולא עצמות התענוג. וזהו בסעודה האי' (שביתה ממלאכה).

אבל באמת, בשבת עולה העונג הפרטי בעצמות התענוג ממש – שזהו שסוף מעשה (כאשר וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד) עלה במחשבה תחלה – למעלה מתחלת התעוררות המחשבה והרצון להאציל ולברוא (שזהו בשביל סומייע, נסבי' ותחלתן בסופן), כמו בהשפעת החסד, שקבלת ההשפעה בטוב גורמת תענוג יותר מההשפעה, שעולה בבחי' העצמות, תענוג העצמי. וזהו בסעודה הב' (שביתה גם ממנוחה).

אמנם, כיון שהתענוג הוא מ"כל אשר עשה" (אף שאינו תענוג המורכב, אלא עונג עצמי), ולולי טיב העבודה לא הי' העונג, הרי עדיין אין זה מנוחה עצמית ממש (שאינו תלוי בשום דבר).

ולמעלה מזה – העלי' לעתיק ממש, תענוג עצמי הבלתי מורגש, והוי' יוה"כ שאין בו אכו"ש, ומעין זה במנחת שבת, סעודה הג', "היום לא". וזהו"ע המתנה דשבת, אתעדלייע מצייע (ומי"מ צ"ל ראוי אל הגילוי, עיי' התפלה בשבת שהיא בבחי' להתענג על הוי', עונג הבלתי מורגש). וזהו לחם מן השמים (ואילו תענוג המורגש – שייך לחם מן השמים, וגם לחם מן הארץ, בירורים ממש).

וג' המדריגות שבשבת (עונג המורכב, עונג עצמי המורגש, והבלתי מורגש), נמשכים עיי' ג' הבחי' דרצוא (בבייע, בכלים דאצילות, ובהאור).

ועיי' נעשה היחוד דהוי' ואלקים להיות תוסי' אור וגילוי בג' מדריגות הנ"ל: בבייע – גילוי האצילות, בכלים – אור שלמעלה מהתלבשות, ובאור – פנימיות ועצמיות האור⁶³.

יט. וביאור הענין:

לחם מן הארץ ומן השמים הם ב' אופני ידיעה (עיי' לחם, כמו תינוק שטועם טעם דגן) באלקות: לחם מן הארץ – עבודה בכח עצמו, לאחרי גלות מצרים שבבחי' שינה ועיבור, עיי' המשכת גילוי אור המוחין (השגת אלקות), אבל רק בבחי' האלקות שמתלבש בעולמות, כדי לפעול זיכוך הנה"ב, אתכפיא (מצה, לחם עוני); ולחם מן השמים – דעת והשגה באוא"ס שלמעלה מהעולמות, בשביל עבודת נה"א מצייע, רעו"ד, אתהפכא.

ובי ידיעות הנ"ל הם ד"ת וד"ע:

ובהקדים – שיש ג' מדריגות בהשתלשלות: (א) יש האמיתי, עצמות אי"ס, (ב) יש הנברא, (ג) הממוצע ביניהם – אין (שהרי ההתהוות בפועל היא עיי' האור, שלהיותו מעין המאור, יש בו גם כח המאור שמציאותו מעצמותו).

(62) ד"ה ויענך וירעיבך (עי' איצו).

(63) ד"ה אתם נצבים (עי' איקלד).

והאין הממוצע – נחלק לשנים: אין של יש האמיתי, ואין של יש הנברא (ב' מדריגות באור: עצם והתפשטות). אך הפירוש ד"אין" אינו שוה: האין של יש אמיתי – אין ואפס ממש, וזהו ד"ע, שלמעלה יש ולמטה אין – אין ממש; והאין של יש הנברא – ע"ש שאינו דבר ומציאות כמו יש, וגם ע"ש שאינו מושג בנבראים, וזהו ד"ת, שלמעלה יש ולמעלה אין – לא דבר ואינו מושג⁶⁴.

אמנם, ב' הדעות ד"ע וד"ת הן באלקות גופא: ד"ע – באור, מצד דביקותו באוא"ס המאציל (שלכן: מתבטל בהעדר תפיסת מקום, נרגש בו שלולי מקורו אינו מציאות כלל – אין זולתך, ועד לאפס בלתיך, ועד שיש בו הדעה שבעצמות), וד"ת – בהארה שנעשית מקור ליש (בחי המלכות, שגם האור הוא בבחי נבדל).

ובאמת, החילוק בין ד"ע לד"ת הוא גם בע"ס דאצילות גופא: מצד היותם דבוקים ומיוחדים באוא"ס – ה"ז האין של יש האמיתי, ומצד היותן מקור ליש – ה"ז האין של יש הנברא (ובפרטיות – חיצוני החכי ופנימיות החכי. ובכללות – חכמה ומלכות).

ולמעלה יותר הם ב' המדריגות שבממוצע כתר: מקור לנאצלים – אין של יש הנאצל, ובחי אחרונה שבעצמות – אין של יש האמיתי.

ובקו גופא: חיצוניות הקו – הארה דהארה, ודביקותו היא ע"י הפסק הצמצום, ולכן בא בהתחלקות והתלבשות, להיות ממנו התהוות העולמות – אין של יש הנברא; ופנימיות הקו – אין של יש האמיתי, להיותו מבחי פנימי ועצמות א"ס (ונמשך לנש"י ותורה דוקא, ששרשן מבחי העצמות).

וכשם שיש ב' דעות למעלה, יש גם באדם יחוי"ת ויחוי"ע, שהם ב' אופנים ביחוד הוי' ואלקים: שילוב (גילוי) הוי' באד' – שיורגש האין האלקי המהוה ויפעל ביטול היש, עבודת הבירורים שהתחתונים יהיו כלים לאלקות (ע"י לחם הארץ, ד"ת); ושילוב (העלאת) אד' בהוי', ביטול הכלים דאצילות והמשכת שורש ומקור האור דהשתל', ועד להכרת עצמות א"ס (לחם מן השמים, ד"ע)⁶⁵.

כ. וממשיך בכתוב (שהענין ד"הוי' הוא האלקים" הוא) "בשמים ממעל" וגם "על הארץ מתחת" – דכיון שבצמצום יש ב' ענינים: (א) סילוק אור הבלי"ג, (ב) התעלמות אור הקו, הנה גם בהפיכת הצמצום לפעול גילוי שם הוי' ישנם ב' ענינים: "על הארץ מתחת" – גילוי אור הקו (הוי' דלתתא), ו"בשמים ממעל" – גילוי אור הבלי"ג (הוי' דלעילא)⁶⁶.

כא. וממשיך בכתוב: "אין עוד" – שלא זו בלבד שע"י העבודה דהפיכת הצמצום יאיר גילוי שם הוי' (גילוי אוא"ס הבלי"ג, "בשמים ממעל", וגילוי אור הקו ללא התעלמות, "על הארץ מתחת"), אלא יתירה מזה – ששם אלקים עצמו יאיר כמו שם הוי', "לילה כיום יאיר", שההעלם יאיר מצד עצמו, וזהו חידוש שלא הי' בכללות ההשתלשלות⁶⁷.

כב. ויש לבאר תחילה מ"ש הוי' יחתו מריביו, דלכאורה, הענין דאז אהפוך גוי' הוא נעלה יותר?

כג. ויובן בהקדם ביאור ההפרש בין ג"ע לעוה"ב:

ג"ע הוא למעלה מהעולמות, שבהם מתלבש רק חיצוניות המלכות, ז"ת, ובג"ע מאיר פנימיות המלכות, בינה, שכוללת גם חכמה וכתר, ג"ר; אך ע"י העבודה דתו"מ"צ ממשכים בג"ע תוספת אור.

ובהקדמה – שגם בז"א יש חיצוניות ופנימיות: אם המדות הם רק בבחי נה"י, ניצוח בלבד, או חג"ת, מדות טבעיים, או גם חב"ד. והו"ע ג' המדריגות דעיבור יניקה מוחין, מוטבע מורגש ומושכל. ובעבודה – אהוי"ר טבעית, וגם ע"י התבוננות בחיצוניות המוחין, השייכים אל המדות, ובלבושי ההשגה; ולמעלה מזה – פנימיות המוחין, בהפשטה מלבושי ההשגה, שאז מאיר בלב אור המוחין;

64 ד"ה בחודש השביעי.

65 ד"ה בראשית.

66 ד"ה והי' אמר המכסה.

67 ע' אירי.

כה

ועיקר הפנימיות דז"א (מושכל) – כשמאיר בו בחי' החכמה דוקא, שפועלת ביטול במדות, ומשתנים מטבעם ונעשים למעלה מהטבעה לגמרי.

אבל בשביל זה צ"ל יחוד פנימי דאז"א – זיווגא שלים, שבבינה נמשך מפנימיות ועצמיות החכמה (זוהי המדרגה היותר נעלית באהבה דבכל מאדך – התפעלות בפנימיות ועצמיות הנפש ע"י העמקת הדעת ביותר). וזהו עיקר ההמשכה שע"י עבודה – לא רק חיצוניות המוחין שנמשכים מצד סדר השתלשלות (ע"י יחוד חיצוני דאז"א), אלא מוחין דגדלות, המשכת אור חדש מפנימיות ועצמות א"ס (ע"י יחוד פנימי דאז"א).

והענין בזה – שיש ג' מדרגות בעבודה: בתי – קיום המצוות בקב"ע, עבד; אחותי – שר, מארי תורה; ואמי – שהנשמות הם למעלה מתורה (כדמוכח מתשובה) ומשפיעים בה. אבל בשביל זה יש צורך בעבודה דמ"ס שמצד בחי' היחידה, וע"י ממשכים אור חדש מפנימיות ועצמות א"ס.

וזהו התוספת אור שנמשך בג"ע ע"י העבודה – כי ג"ע מצ"ע הוא בחי' בינה (ג"ר, למעלה מהעולמות שבהם נמשך רק ז"ת), אבל רק המוחין השייכים אל המדות, יחוד חיצוני דאז"א (יחוד הוי' אלקים, למעלה מיחוד הוי' אד' שלצורך העולמות), ואילו ע"י עבודה נעשה יחוד פנימי דאז"א (יחוד הוי' אה"י), שע"י נמשך אור חדש ממש (לא רק מה שנמשך מעצמו בסדר השתל"י), תוספת אור שמרובה על העיקר⁶⁸.

כד. והמשכת תוספת אור זה – נעשה ע"י קיום המצוות, מתוך שמחה ובהקדמת אה"ר שמצד עצם הנשמה:

אף שמצוות (אברים דמלכא) הם רק כלים דאצילות שע"פ מאמר קו המדה – הרי שרש הכלים מהרשימו שלא נגע בו הצמצום, אלא יש בו כל האור כמו שהוא בעצם, ועד לעצם האור, העלם האור והעלם העצמי (למעלה משרש האורות מהתפשטות האור), ולכן, ממשכים ע"י המצוות (בחי' הכלים) אור חדש מפנימיות ועצמות א"ס, אלא שזהו ע"י הקדמת האה"ר שמצד עצם הנשמה, וע"י שמחה של מצוה, שפועלת הגילוי.

[ומי"מ, שכר מצוה בהאי עלמא ליכא – כי, שכר מצוה, שהו"ע התגלות שרש הכלים עד להעלם העצמי, שזהו בחי' י"ה (הנסתרות, כפי שהאור הוא במשפיע) – יתגלה רק לעת"ל, שאז יהי ו"ה כמו י"ה. ואילו מה שנמשך עתה בכל העולמות, הן בג"ע, וגם השפע הגשמי בעש"י – הרי זה רק מבחי' ו"ה והחילוף ד"י"ה ב"מצוה" (ורק במצוות שאדם אוכל פירותיהן בעוה"י יש הארה מבחי' י"ה)].

ובפרטיות יותר:

ע"י מעשה המצוות – הכלי ממשך אור (חיצוניות האור שבערך הכלי); אבל כדי שהכלי (העלם) יהפך לאור, ה"ז דוקא ע"י התגלות עצם הנשמה, שע"י ממשכים אור חדש מבחי' העצמות.

והענין:

מצוות – כפי שהם באז"א שלפני הצמצום – הם בחי' שמו, שזהו הגילוי בעצמותו (לעצמו, עצם האור – י"ה, והשיך לעולמות, התפשטות האור – ו"ה), וכיון שכללות ענין הגילוי, גם לעצמו, הוא לצורך ההשתל"י, הרי ההשתל"י כלול שם בהעלם, ומגיע שם העלאת מ"ן, וההמשכה משם אינה אור חדש, ולכן נמשך רק חיצוניות האור (ע"י מצוות, מלמטלמ"ע – הכלי ממשך האור, וע"י תורה, מלמעלמ"ט – המשכת האור בעצמו, פנימיות האור שלמעלה מכלים);

ואילו הפיכת הכלי לאור היא ע"י עבודת עצם הנשמה, ששרשה בבחי' הוא – העלם האור ועד להעלם העצמי, וע"י נמשך אור חדש גם למטה, וזהו הגילוי דלעת"ל⁶⁹.

כה. ומעתה יובן הענין דהוי' יחתו מריביו:

68 ע' אירנה.

69 ע' אירפז.

מצד הדורמיטא דז"א ברי"ה, שמסתלקים המוחין, ונשאר רק בחי' יניקה (מורגש) – מתעורר הדין ("מריביו"); ועיי' ב' העליות שנרמזים בגרשיים דהוי' – עליית ז"א לפנימיות הכתר, ועליית פנימיות הכתר לבחי' העצמות (שאז נמשכים מוחין חדשים מבחי' הפנימיות ונעשה הגדלת הז"א, מושכל) – מתבטלים הדינים ("יחתו מריביו").

וזהו גם מה שנעשה עיי' התומ"צ בהקדמת האה"ר – שנמשך בשם הוי' מבחי' העלם האור, ועיי'ז מתבטלים הדינים.

ולמעלה מזה הוי' הפיכת האויב, זדונות נעשו לו כזכיות – עיי' התשובה, שעל ידה ממשיכים העלם העצמי בגילוי, במלכות (שמושרשת בעצמות), שמצד עצמה היא עצם חשוך, ואעפ"כ תהי' בבחי' אור וגילוי.

וזהו גם ענין לילה כיום יאיר – לא רק דחיית החושך, אלא הפיכתו לאור, ולא רק באופן שהאור מהפך את החושך, אלא שהחושך מתהפך מצ"ע, וכמו המתקת הגבורות, מי מרה (לא עיי' עה"ת, ריבוי החסדים, שמתגברים על הגבורות, ועד שמהפכים אותם, אלא) עיי' עץ מר, שנמתקים בשרשן העצמי, ואז מאיר בחי' העלם העצמי (והוי' התשובה מצד התעוררות נה"ב עצמה – העלאת והפיכת החושך מצ"ע). וזהו ענין אין עוד⁷⁰.

כו. ובהו יובן תורת המגיד הנ"ל בענין ענן ואש מתלקחת, שבתחילה יש חשכות באדם שאינו יכול להתפלל, ואח"כ בא להתלהבות – שזהו בגלל סילוק והתעלמות האור, ולכן צריך תחילה להפוך את חושך הצמצום, עיי' כל פרטי המדריגות הנ"ל (סי"ז) בענין הרצוא, ואז יהי' גילוי אור (ועיי'ז נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים – צורה שלימה שנעשית עיי' חיבור חצאי הצורות דהקב"ה וכנסי").

וזהו ענין התפלה, מלמטלמ"ע, בירור וזיכוך הכלים, ועיי'ז גילוי האור, אלא שזהו רק האור השייך לעולמות (עד לשרשו הראשון).

אך ענין התורה הוא מלמעלמ"ט – המשכת אין העצמי למטה.

ויש לבאר תחילה החילוק בין "נר מצוה" (הפתילה שבה נאחז האור לחברו עם האדם והעולם, שזהו גם ענין הנשמה, שמחברת את האור האלקי עם נה"ב) ל"תורה אור"⁷¹.

כז. ויובן בהקדם ביאור ענין אור הראי':

באור המקבל (שאינו "מאור", כמו השמש או הנר) יש: אור הלבנה, שעיי' קבלתה מהשמש מאירה באור עצמה; אור האבן טוב, שרק מתנוצץ בו אור השמש או הכוכבים; ואור הראי', שאינו אור המאיר, וצריך סיוע ממנו, ואז מאיר מכח הראי' שבו.

והוי' המלכות, שלית לה מגרמה כלום (רק מה שמקבלת מז"א, ומהעלאת מ"ן), אלא שיש מלכות דבריא (אור הלבנה), מלכות דיצירה (אור האבן טוב), ומלכות דעשי' (אור הראי'). ונתב"ס – שבמלי דעשי' יש הארה גבוהה יותר ממלי דבריא.

ויובן מענין מקרא משנה ותלמוד: מקרא – מחב"ד דאצילות, ומצד גודל מעלתו נמשך רק בעשי' (כמו המשכת הסובב דלמטה דוקא), אבל נמשך רק נה"י שבחב"ד, ובהעלם; משנה – מחגי' דאצילות, ומשם נמשך גם עצם המדות (לא רק נה"י), ובא בגילוי, ביצירה (וברייתא – נה"י, שצריך לפרט יותר, ועיי'ז נמשך בעשי'); ותלמוד – חב"ד שבנה"י, ולכן הגילוי הוא בבריא, אבל רק הארה, ולא עצם האור.

והענין – שבמשנה מאיר האור דחכמה עילאה שבתושב"כ, משא"כ בגמרא מתעלם האור (מחשכים), וצריך ליגיעה בכח עצמו, אבל עיי'ז נמשך מעצם (למעלה מגילוי אור) החכמה.

70) ע' אישמו.

71) ע' אישנב.

וזהו החילוק שבין אור הלבנה – שבה מתעלם אור השמש, אבל מאירה אור עצמה, בדוגמת התעלמות אור חיי' בתלמוד שבבריא, אבל עיי' מגיעים לעצם שלמעלה מגילוי; לאור דאבן טוב – שבו מתנוצץ ומאיר בגילוי אור השמש, בדוגמת גילוי אור חיי' במשנה שביצירה (מעלת הגילוי לגבי ההעלם).

ואור הראי', שרואה בכח עצמו, וצריך רק סיוע מאור השמש – הוא מלכות דעשי', כמו שראי תופס דבר גשמי.

אמנם, עצם כח הראי', הוא אור המאיר בעצם, ורק כח הראי' שבעין הוא אור מקבל, אך להיותו התפשטות מעצם כח הראי', לכן רואה בכח עצמו, אלא שצריך סיוע.

וענינו בנמשל – כח החכמה, אור שבנפש. וזהו שחכמים נקראים עיני העדה, וממשיכים אור החכמה בנשיי, עיי' סיוע התורה (כשם שאור הראי' צריך סיוע מאור השמש).

ובאמת מצינו שיש כח בחכמים לעשות שלא כפי התורה, שזהו מצד שרש הנשמה שלמעלה מהתורה (בדוגמת עצם כח הראי' שאינו אור מקבל), ורק בירידתם למטה צריכים לקבל מהתורה⁷².

כח. וענינו בעבודה:

נשיי נקראים אישון עינו, והם למעלה מהמלאכים שנקראים עיני ה' – בדוגמת החילוק בין כח הראי' שבעין (שעל ידו מתגשם כח הראי' הרוחני לתפוס דבר גשמי, וכמו"כ המלאכים הם שלוחי השפע, ועל ידם היא ההשגחה בעולם – השגחה משם אלקים) לעצם כח הראי', עינא דעתיקא (שמשם היא ההשגחה משם הוי' על נשיי, מבחי' "הוא" (שלמעלה מבית דינו), ר"ת "הוא ושמו אחד", שמו העצמי שהוא קדמון קדמותו, ועז"נ "אית חד הוא טב מכולהון" (חמשה הוא לטובה), שעל ידו מתהפכים גם החמשה הוא לרעה, דלית שמאלא בהאי עתיקא).

ואעפ"כ, יש מעלה במלאכים, ונשיי מקבלים מהם:

ובהקדים מיי' "המו מעי לוי", דקאי על המלאכים שנקראים קרביים, שעל ידם נחלקת ההשפעה האלקית – החלק המובחר לנשמות ומלאכים, והפסולת לחוץ (תענוגי עוה"ז), ועל ידם נמשכת גם השפעה רוחנית, אהוי"ר.

[וכי' רק במל' דאצילות שירודת לביי' – מקור הנבראים, ששם נוגע מעשה התחתונים (ענין הטיילקא, שמתהפכת לפי מעשה התחתונים), ובזה תלוי אופן קבלתה מלמעלה].

ולכן מקדימים קדושת יוצר לקיי' – לעורר שפע אהוי"ר שבמלאכים לנשיי.

אך הצורך דנשיי לקבל מהמלאכים הוא רק בגלל התעלמות אור הנשמה עיי' התלבשותה בגוף ונהי"ב (ודוקא בזמן הגלות, שאז מקבלים הנשמות עיי' ממוצעים), אבל שרש הנשמות הוא למעלה הרבה ממלאכים, שמושרשים בהעצמות, ועבודתם היא לאשתאבא בגופא דמלאכא (שזהו"ע דרמ"ח תיבות דקיי' כנגד רמ"ח אברים דמלאכא – כמו האברים שהם גוף ומהות האדם, שעל ידם נמשך יחוד קוב"ה ושכינתו" עד רום המעלות – התפשטות האור ועצם האור).

וגם בהתלבשות הנשמה בגוף – קבלתה מהמלאכים היא רק סיוע בלבד, והעיקר הוא עבודת הנשמה בכח עצמה, שמצד גודל מעלתה שהיא אלקות בעצם, יש בכחה לירד ולברר כו', ולכן גם המלאכים (שמסייעים לנשיי) מתעלים על ידם.

וזהו כמשל אור הראי' – שצריך רק סיוע מאור השמש, אבל הראי' היא בכח עצמו.

וזהו שאור הראי' הוא במלכות דעשי' – דקאי על הנשמה כפי שירדה למטה לברר הגוף ונהי"ב, ועיי' מתגלים בה הכחות העצמיים (וכמו שעיקר הראי' היא מהשחור שבעין – אישון עינו).

כח

וזהו שחורה אני (מצד הירידה למטה, ואעפ"כ) ונאווה – כיון שדוקא עי"ז נעשה תוקף הצמאון. וזהו במדבר אשר ראית – שע"י המדבר (דקדושה, תוקף הרצוא, בגלל שכל הגילויים הם בחי' מדבר לגבי העצמות) באים לבחי' הראי'.

וזהו ענין "נר ה' נשמת אדם" – שהנשמה המלובשת בגוף היא הפתילה ששואבת את השמן, השכל דנה"ב, להיות נכלה באור האלקי, להבין ולהתעורר באהבה לאלקות, ועי"ז נעשה יתרון אור בנה"א⁷³.

כט. ולהבין ענין פתילה שמן ואור ב"נר מצוה" – יש להוסיף בהאמור שבירור נה"ב הוא בכח הנשמה דוקא.

ובהקדם הענין דק"ש: יחו"ע, ד"ע, מיש לאין – בהארה (שממנה באה ההתהוות) כפי שכלולה בעצמות, אין של יש האמיתי; ויחו"ת, ד"ת, מאין ליש – בהתגלות ההארה להוות היש, אין של יש הנברא, ע"י הפרסא המפסקת בין ב' בחי' האין (שהם ב' מדריגות: גילוי מן העצם, וגילוי אור להיות מקור ליש).

וכיון שהפסק הפרסא אינו מסתיר לגבי העצמות, הרי גם האין של היש הנברא מיוחד בעצמותו כמו האין של יש האמיתי (וענין הבריאה אינו אלא התגלות בלבד). וכמו"כ גם יחו"ת הוא כמו יחו"ע ממש⁷⁴.

תם ולא נשלם

73) ע' איתסב.

74) ע' איתעז.

המשך חורף תער"ב תוכן העניינים

א. יו"ט של ר"ה שחל בשבת אין תוקעין במדינה, משום גזירה דרבה. ואינו מובן, היתכן שמצד גזירה מבטלין מ"ע דאורייתא, ובפרט שופר, שהו"ע התשובה (שאף שעיקרה בלב, הרי באה גם במעשה, וצ"ל גם בנה"ב, שזהו"ע התקיעה בשופר של איל דוקא), שהיא למעלה מכל המצוות.

והגם שאל תהי יושב ושוקל במצוותי של תורה, כי החילוק דקלות וחמורות הוא רק בהאור והגילוי, וכן בפרטי הרצונות, שיש תרי"ג ארחין, ובעיקר בז"א, אבל בכתר הן רצון (ארחא) אחד, וכ"ש מצד המצווה, עצמות אוא"ס, כולן שוין, מ"מ, כיון שהתשובה מתקנת הפגם ופועלת שגם הרצון שנסתלק יחזור ויומשך משרשו ומקורו, עומק הרצון (כמשל החפירה בעומק המעיין להחזיר המים שנחסרו) כפי שכלול בהעצמות, עכצ"ל שמגעת למעלה מהרצון דמצוות.

ואף שזהו רק עומק הרצון, אבל מצד בעל הרצון, כל הרצונות שוין, ומהו היתרון בתשובה על כל המצוות – י"ל, שכל המצוות עיקרן הוא **גילוי הרצון**, וכח המצווה הוא בהעלם, בקב"ע שבמצווה, שאינה בבחי' פנימיות כמו בר"ה, אבל מצות תשובה, המשכתה למטה היא **מבחי' העצמות ממש** (בעל הרצון), ולכן גם בנפש היא בפנימיות ועצמות הנפש (אפילו בתשו"ת, שמתחרט ועוקר רצונו, כיון שנוגע לו בפנימיות נפשו, וכ"ש בתשו"ע), ועי"ז נמשך בחי' עצמות א"ס (ובמילא נמשכים גם הגילויים – גילוי הרצונות)].

גם צלה"ב למה החשש הוא שמא יעבירונו ברה"ר, ולא שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר. וגם צלה"ב מה מחדש אמירת פסוקי שופרות על תק"ש, ובשבת שאין תוקעין, אומרים פסוקי שופרות.

ב. ויש להקדים השייכות דשופר למ"ת שהי ע"י קול שופר:

בתורה כתיב דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום, שנקראת דרך (ושמרו דרך הוי"), שבה ועל ידה נמשך גילוי אוא"ס בעולם (הליכות עולם). כי, העצמות הוא למעלה מגדר ההשתלשלות, שנתהווה ע"י הקו שלאחרי הצמצום, כמשל הצינור שממשך המים מנהר גדול לכלים רבים, ע"י צינורות פרטיים שמסתעפים ממנו (או הדרך שבו הולכים מעיר לעיר ע"י דרכים קטנים שמסתעפים מהדרך הגדול): הקו הוא צינור גדול שנמשך מאוא"ס דרך הצמצום והרשימו, כח הגבול, לפי ערך העולמות: בעולמות שלפני אצילות – עצמות הקו, ובאצילות – הארת הקו, ובוקע את הפרסא ומאיר גם בב"ע. והמשכה זו היא ע"י ריבוי (ת"ר אלף) צינורות פרטיים שמסתעפים מהקו – תחילה בכתר, ואח"כ בחכמה (בקירוב מקום), ומל"ב נתיבות חכמה – בבינה, ומני שע"ב – בז"א וכו'.

ועיקר הדרך הוא להילוך **האדם**, והצינור, להילוך **המים** הבלתי מצומצמים – שזהו שהקו הוא המשכת אוא"ס ה**בל"ג** (צינור בגימטריא שמו – הוא ושמו בלבד), וכידוע שהקו **מודד** המשכת האורות והכלים, וגם כולל ומייחד כולם, להיותו בעצם בל"ג.

והתורה נקראת דרך – כי המשכת הדרכים מעיר לעיר והמשכת המים דרך הצינורות יש בה חכמה עמוקה לעיין ולפקח שיגיע בכל מקום, וגם ספירת המלכות, עתיק לבריאה, תהי בקישור וחיבור עם אוא"ס, ויהי בה כח הא"ס להוות מאין ליש; וכן שלא ילך השפע בדרך עקלתון – שיומשך רק בקדושה, שכל זה הוא ע"י החכמה, אור פנימי, שעל ידה נמשך אוא"ס בבחי' פנימי בכל ספירה. וכמו"כ מודדת התורה אופן ההמשכה ע"י המצוות.

ויש בתורה ב' ענינים: האור והאותיות; אור ושלמה; סתים וגליא – גבול ובל"ג (כמו בקו)¹.

ובפרטיות יותר: ע"י התומ"צ בביטול היש נעשים כלים שעל ידם תהי המשכת האור, היפך טבעו לעלות למעלה ולהכלל במקורו; ונעשה גם כללות המשכת האור – שיבטל רצונו העצמי שבבחי' א"ס להיות לו רצון בתומ"צ.

ג. אמנם, עיקר ההמשכה שע"י התורה – לא רק מה שנקצב ע"פ סדר השתלשלות (בסוד שרש), אלא גם תוספת אורות (שמרובה על העיקר) למעלה מסדר השתלשלות.

ובהקדים מ"ש בקבלה שהעבודה היא להמשיך מוחין חדשים, ולכאורה, הרי תמיד נמשך מכתר לחו"ב ומחו"ב לז"א, ומהו ענין מוחין חדשים?

אך הענין, שיש י"ס דב"ן – כפי שבאים בהתגלות בבחי' מציאות דבר (ב"ן – מלכות, התגלות והתפשטות הישות), וי"ס דמ"ה – ע"ס הגנוזות באוא"ס המאציל, שאינם בבחי' מציאות כלל.

וזהו החילוק שבין חיצוניות הקו, אוא"ס השייך לעולמות, שבו פעל הצמצום להיות בבחי' יציאה והתגלות, לפנימיות הקו, עצמות האור שכלול בעצמותו.

וידוע ששם מ"ה מתקן ב"ן, שתה"י התכללות מ"ה בב"ן ובמ"ה – שהאור דאצילות (הארת שם מ"ה) נמשך בכל הנבראים, והם בטלים לאלקות; וזוהי ההמשכה שבסדר השתלשלות ע"י הארת שם מ"ה, ועי"ז נמשך אח"כ עצמות שם מ"ה, פנימיות הכתר, ופועל בנבראים ביטול במציאות ממש.

וזוה"ע המשכת מוחין חדשים ע"י התורה – תוס' אור שלא כפי סדר השתלשלות, שם מ"ה העצמי.

וזהו דרכי דרכי נועם – נועם ה', שזהו הגילוי דג"ע (תענוג הנשמות מבחי' נועם הוי"), הגילוי דאצילות בבחי' השגת המהות ממש, שלא כפי סדר השתלשלות; ומ"ש וכל נתיבותי שלום – הוא בחי' הנחר שיוצא מעדן להשקות הגן (כדלקמן).

ד. ובהקדים מ"ש והחיות רצוא ושוב – שחיות העולמות הוא באופן דרצו"ש, כמו חיות הנפש בגוף, שעולה למקורו ועי"ז מתחדש החיות.

וביאור סיבת הרצוא – בהקדם מה שנקרא אוא"ס ולא אין לו תחילה (אף שגם הנבראים ישנו ענין הנצחיות), כי, אור הוא הארה בלבד שאין בו מן העצם (ולא כמו שפע, שהעצם נמשך), וא"כ, יש לו תחילה – העצם. אך יש מעלה באור – שדבוק במאור, ולכן הוא כמו העצם ממש (ולא כמו שפע, שהוא רק לפי אופן העצם).

וזהו סיבת הרצוא דהאור – דכיון שדבוק במקורו ונרגש בו, לכן נמשך אל מקורו להתכלל בעצמותו, ששם הוא בעילוי וביטול יותר מכמו שהוא בהתגלותו שיורד ממדרגתו; ואח"כ חוזר ונמשך, שוב, מצד רצון הא"ס שיהי גילוי אור.

ומהרצו"ש למעלה נעשה רצו"ש גם בנבראים, וכמו קבעמ"ש – רצוא, וקב"ע מצוות – שוב².

וכיון שהרצו"ש הוא בשביל ההתחדשות, ה"ז צ"ל תמיד – שאחר כל רצוא יש שוב, ואח"כ עוה"פ רצוא.

אלא שיש בזה ב' אופנים:

א) הרצו"ש מביאים זא"ז – באהבה שמצד הקירוב דאלקות לעולמות, שמתצמצם ומתלבש בהם להחיותם, ובפרט הקירוב לבני"י, שאהבה זו מביאה לקיום המצוות (שוב), דכיון שחפץ בגילוי אלקות, הרי הגילוי בהתיישבות הוא ע"י מעשה המצוות דוקא (ורק אהבה בתענוגים יכולה להיות בבחי' כליון לגמרי, ואינה מביאה לידי שוב); וכיון שהשוב הוא באופן של גילוי אור בנפשו, לכן מתעורר עוה"פ ברצוא.

ב) הרצו"ש אינם מביאים זא"ז – באהבה פנימית מצד הרוממות דאוא"ס, שרצונו (לא בהגילוי דאוא"ס, אלא אדרבה) להכלל באוא"ס, שאז אין הרצוא מביא לידי שוב, ומ"מ, כאשר הרצוא הוא בביטול, אזי יהי אחריו שוב, מצד הכוונה העליונה; וכן בהשוב, שכאשר רוצה רק לקיים רצה"ע,

לא

ואינו רוצה כלום לעצמו – אין השוב מביא לידי רצוא, ומי"מ, כיון שגם בהשוב יש שמחה ותענוג (מהנח"ר שלמעלה, וגם מזה שהוא עבד להקב"ה ומקיים רצונו), יוכל להתעורר אח"כ ברצוא.

וכיון שרצו"ש הם הפכיים זמ"ז, הנה בכדי שיתכללו, צ"ל גילוי אור עליון שלמעלה משניהם – עיי התורה, שהעוסק בה משים שלום בפמליא של מעלה ושל מטה.

ה. ויש לבאר תחילה ענין השלום (עושה שלום במרומיו, בין מיכאל לגבריאל, אש ומים) – שיש ב' אופנים בענין ההתכללות:

(א) כל כח כלול גם מכח ההפכי – מצד ההתכללות בהעצם שנושא כולם, אלא שזהו בהעלם, וכאשר הכח מתחלק ומתפרט, מתגלה הכח ההפכי, ועיי"ז יוכל להתכלל, מצד החלישות שנעשה בכח עיי התגלות הכח ההפכי שבו.

(ב) גם כאשר כל כח הוא בפשיטותו ועצמותו, ללא הרכבה מהכח ההפכי – יתחבר ויתכלל עם הכח ההפכי, עיי"ז שמתבטל ממציאיותו ומהותו מצד גילוי אור עליון שלמעלה ממקור התהוותו (וכמו שני שרים שמנגדים זל"ז בתכלית, כשבאים לפני המלך שמרומם מהם לגמרי, יתבטלו ממציאיותם ויתאחדו להיות בדעה אי ממש. וכמו דעת המכריע ששניהם מסכימים אליו, כיון שמכיר הענין כפי שהוא למעלה מהדעת), שלא שייך בו ריבוי פרטים, אלא הכל בהתאחדות ממש.

וזוהי ההתכללות דתורה, כאיש אחד, מצד גילוי העצמות שהאיר במי"ת.

וכן הוא בב' האופנים בהתכללות דרצו"ש – שאופן הא', שנכללים זמ"ז ומביאים זא"ז, הוא כמו ההתכללות שעיי החלישות שמצד הכח ההפכי; ואופן הב', שגם לאחר תוקף הרצוא יהי שוב מצד הביטול והנחת עצמותו, הוא כמו התכללות השרים בהיותן בתקפן ופשיטותן מצד גילוי אור עליון.

וזוהו וכל נתיבותי שלום – שעיי התורה נעשה שלום באופן הב'. והו"ע נעלה יותר מדרכי דרכי נועם, בחי עתיק – שזהו רק כפי שעתיק הוא בז"א, עה"ח, ואילו כל נתיבותי שלום הו"ע התגלות עתיק בבינה, שעז"נ ונהר (יובל) יוצא מעדן להשקות את הגן, ז"א, עה"ח.

וזוהו גם ענין השופר דמי"ת, שנקרא יובל, שעז"נ דבינה, שעל ידו נעשה חיבור ב' ההפכים דרצו"ש שבתורה, חו"ג, מצד גילוי אור עליון שנמשך עיי התורה.

ו. וזהו גם השופר דרי"ה – כי, ביום ברוא אדה"ר הי' הענין דנהר יוצא גו', וכאשר נהר יחרב ויבש, עיי מעשים לא טובים, צריך להמשיך מבחי עדן מקדם.

ולכן בשבת אין תוקעין, כי, בשבת יש "ענג", דרי"ת עדן נהר גן, שמאירים בג' סעודות דשבת, עד לסעודה הג' שענינה גילוי תענוג העצמי הבלתי מורגש (היום לא), ונמצא, שכל ההמשכות דשופר ישנם עיי מצות שבת³.

ז. ולהבין זה יש להקדים תחילה מי"ש נעשה אדם בצלמנו (צורה עצמית) כדמותנו (צורה מצורה):

צורה – התגלות הדבר, וצורה עצמית – שההתגלות היא בעצם הדבר, ולא דבר נוסף על העצם, כמו אותיות החקיקה שהם בגוף החותם (ולא כמו אותיות הכתיבה, שכיון שהגילוי הוא עיי דבר המסתיר שאינו כמו העצם ממש – אף שאינו מהות אחר (וכמו החילוק בין גילוי העצם לגילוי מן העצם) – הי"ז כמו דבר נוסף על העצם).

וענין צורה עצמית בעומק יותר – לא רק כמו אותיות החקיקה שהציור הוא בעצם הדבר (אבל אינו העצם ממש), אלא שהעצם מצטייר בזה, כמו שעושים צלם אדם מאבן או עץ.

ודוגמתו למעלה – תורה, שנקראת בצלמנו:

לב

אורייתא מחכמה נפקת, שהמוחין הם עצמות האדם (ולכן הם לעצמו). וכיון שהתורה היא חכמה דאצילות, הי"ז עצמות האצילות. וזהו החידוש דמ"ת על ברה"ע – שברה"ע היא רק מהארת האצילות, ובמ"ת נתגלה עצמות האצילות, עצמות שם הוי"ו.

אך שורש התורה הוא החכמה שבעצמות א"ס, שבידיעת עצמו יודע את התורה – ידיעת העצם כפי שהוא למעלה מאור וגילוי. וזהו שהתורה נקראת בצלמנו – צורה עצמית שלמעלה מגילוי.

ובאמת, שורש התורה הוא למעלה גם מבחי' החכמה שבעצמות – תענוג, שהוא מכלל עצמות הנפש, שעשועי המלך בעצמותו, תענוג העצמי דעצמות אוא"ס. ומה שנקרא צורה עכ"פ, הי"ז לפי שהתענוג העצמי בא בחכמה, שאינו דומה לכמו שהוא בעצמותו ממש (וכמו עתיק, שהוא העתקת העצמות, ומ"מ, בבואו לכתר, נעשה ממוצע בין המאציל לנאצלים. וכמו פנימיות אבא פנימיות עתיק, שאינו דומה לכמו שהוא בעתיק ממש).

וזהו שהתורה היא ממוצע בין עצמות א"ס לנש"י – כיון שזהו כפי שעצמות אוא"ס בא בחכמה. ולכן נקראת בצלמנו⁴.

ח. ועוי"ל ששורש התורה הוא בבחי' תענוג העצמי ממש שלא בא עדיין בהעלם העצמי דחכמה – שעשועים העצמיים ממש.

ובהקדם הענין דדוד זמירות קרית להו, שנענש על השיר והזמרה מצד ההתפעלות על התענוג שבחכמת התורה, דלכאורה הרי זו מדריגה נעלית?

אך הענין, דהנה נת"ל שהתורה היא ממוצע בין אוא"ס לנש"י ועולמות, כיון שמלושב בה התענוג העצמי:

תענוג הוא עיקר הקיום והחיות של כל דבר, וכמו בכחות הנפש, שבכולם יש תענוג הנפש, ועיי' התענוג מתגלים כל הכחות. והרי התענוג הוא תענוג הנפש עצמה (והרא"י, שכאשר יצטער, לא יקבל עונג משום דבר), ובא בהגבלה בכל הכחות. וזה נעשה ע"י ממוצע – כח החכמה, שכולל כל הכחות, והוא גם כלי לכחות המקיפים, ולכן מתלבש בו התענוג, ונמשך על ידו בכל הכחות.

ויש גם התלבשות התענוג בדצ"ח הגשמיים, שנמשך מפסולת התענוג דג"ע, וגבוה מעל גבוה, עד לשרש התענוג בדצ"ח שבאצילות, שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים (מקור ההתהוות), ולכן נמשכים ממנו כל התענוגים בבי"ע. והמשכה זו היא ע"י חכמה דאצ"י, תורה, שבה שורה אוא"ס, והיא הממוצע להמשכת התענוג בכל המדריגות דאצילות, ומאצילות לבי"ע.

וכשם שבנפש, גם המשכת והתגלות כחות הנעלמים (שאינן בה סדר והדרגה כמו בכחות הגלויים שנמשכים זמ"ז, אלא כולם נמשכים מהנפש עצמה שמאירה בכולם בשוה) היא ע"י החכמה, שהיא בקירוב והתאחדות יותר עם הנפש עצמה (ולכן נקראת נפש המשכלת) – כך גם למעלה, שגם למעלה מאצילות עד לע"ס הגנוזות, ראשית המשכה היא בחכמה (תורה), שהיא הממוצע שעל ידה נמשך התענוג העצמי בכללות השתלשלות.

ובזה השתבח דוד באמר זמירות גו' – שאין תפיסת מקום לכל השתלשלות לגבי התורה, שהיא המקור כו'.

ומ"מ נענש על זה, כיון שהמעלה האמיתית של התורה היא באי"ע לגמרי – לא רק התענוג שמתלבש בחכמה, אלא תענוג העצמי ממש.

ט. והענין – שתענוג וחכמה ענינם אחד (שהרי התענוג הוא רק כאשר הדבר נעשה ע"פ גורת חכמתו), אלא שבחכמה בא התענוג באיזה הלבשה וציור, ואילו התענוג העצמי מופשט מכל לבוש וציור.

וזהו ואה"י אצלו שעשועים – העצמיים, שלא בא עדיין גם בהעלם העצמי דחכמה.

וראיי לזה שהתורה היא בבחי' שעשועים העצמיים ממש – שהרי בתורה נאמר ענין התשובה, שלמעלה מהחכמה, ממעמקים, פנימיות ועצמות א"ס ממש, ועכצ"ל, שגם התורה שרשה בעצמות. וזהו שהמאור שבה מחזירו למוטב, כמו תשובה. וזהו"ע לוחות שניות דיוהכ"פ, שהיתרון שבהם הוא הכח לברר בירורים, והרי ענין הברורים מגיע בהעלם העצמי דא"ס, כמבואר בס"ו. וזהו"ע (מ"ם) (מקיף דאוי"י) (מקיף דאוי"ח), העלם העצמי.

ובזה יובן החילוק במעלת התורה והמצוות – שיש מעלה במצוות, רצון, לגבי חכמה, תורה; אך יש גם מעלה בתורה לגבי מצוות (שגם אם פגם בהם, המאור שבה מחזירו למוטב), מצד שרש החכמה בבחי' העצמות שלמעלה גם מהרצון. וכמו בחכמה למטה, שאמיתית כח השכל העצמי הוא תענוג העצמי (שענינם אחד) – עצמות הנפש, שכולל ונושא כל הכחות, ועל שמו נקראת נפש המשכלת. ולכן נקראת תורה בצלמנו – מצד שרשה בעצמות.

וענין הצורה (צורה עצמית) – כי, בתורה יש מדידת הרצון דמצוות באיזה אופן יומשך בחי' העצמות (לא מדידת האור במיעוט וצמצום). ואף שבתורה יש גם ענין התשובה שלמעלה מהמדידה דמצוות – הרי גם תשובה היא מדידה, מבחי' פנימיות הכתר, שמשם נמשכת אתעדל"ע מצד עצמה רק למקום הראוי – בבי' אופנים: (א) שלימות העבודה, וכמו בשבת, שעיי' שלימות העבודה דמעלי שבתא ויומא דשבתא, מאיר במנחה בחי' רעדכ"ר (ועיי' הביטול דשתיקה, הנחת עצמותו, נמשך מבחי' שבת שבתון הוא), (ב) עיי' התשובה. אבל כללות המדידה דתורה היא מדידה עצמית, צורה עצמית, שנמשך בחי' העצמות ממש⁵.

י. וגם נשמות נקראים בצלמנו – כיון שנקראים בנים, ששרשן מעצמותו חכמתו ית' (כמו הבן שנמשך מעצמות מוח האב).

ובהקדים החילוק בין נשמות למלאכים – שנשמות הם מיחוד זוי"ן, זיווג גופני, ומלאכים מיחוד או"א, זיווג רוחני, נשיקין, ולכאורה, הרי זיווג רוחני נעלה יותר מזיווג גופני, ומ"מ, גדולה מעלת הנשמות ממלאכים?

אך הענין – שזיווג רוחני הוא השפעה חיזונית, והשפעה פנימית ועצמית באה בזיווג גופני דוקא.

וכמו החילוק בין השפעת השכל להמשכת הטפה – שהשפעת השכל היא בהגבלה, לא מבעי בהיותה בבחי' שכל גלוי, שהיא באופן שעד פה תבוא ותו לא, אלא גם בהמשכה נעלמת, המשכת כח המשכיל מכח השכל היולי העצמי, יש כבר ציור – הגבלה – באופן ההמשכה. ואפילו כח השכל היולי העצמי, שהוא בלי"ג כמו עצם הנפש, והגילוי ממנו (עיי' או"ח) הוא עד אין שיעור – הרי השפעת השכל ממנו היא בהגבלה (ורק לגבי ההשפעה מכח המשכיל הי"ז בלי"ג), והיינו, שנרגש בו עצם הענין שהוא בלי"ג, אבל מצד השכלי הי"ה בהגבלה (והחידוש דלעתיד – שההשגה תהי' בעצם הדבר); אבל המשכת הטפה, אף שהיא השפעה גשמית, יש בה כח הא"ס להוליד עד אין שיעור.

[ולכאורה זהו"ע קיום המין – בכח הא"ס – שישנו בכל הנבראים, אלא שבנבראים העליונים הי"ז באופן שכל הא"ס אינו בהתלבשות בהם, כי אם מוחץ להם, בבחי' מקיף, וההשפעה שלהם היא מוגבלת, אבל באדם, כח הא"ס הוא בהשפעה שלהם. ולכן, כח ההולדה הוא רק בנשמות למטה, ולא במלאכים].

ועוד חילוק – שהמשפעת השכל לא מתהווה מהות שכל אצל המקבל, אלא צ"ל בר שכל מעצמו, ואז יקבל; משא"כ בהולדה, מתהווה עיי"ז מהות שכל וכל שאר הכחות.

ועיקר החילוק – שהשפעת השכל היא השפעה חיזונית, הארה בלבד, ולכן לא מתהווה מזה מהות דבר, וגם בא בהגבלה, שיכלה ויפסק כחו, כמו אור הנר, שאינו מאיר למרחוק (ולא כמו העצם שלא יכלה כחו לעולם),

[סיבת ההגבלה היא גם בגלל שבא ע"י צמצום, אבל גם ענין הצמצום שייך רק באור ולא בעצם. ולכן, גם ההשפעה שבדרך או"ח שהיא בל"ג, בגלל שאין שם צמצום כ"כ – ה"ה השפעה שברצון, שהו"ע של צמצום, והיינו לפי שזוהי רק הארת הנפש],

אבל ההשפעה להוליד היא השפעה עצמית, שנמשכת מהכחות ההיוליים העצמיים, ולכן מתהווה מזה מהות דבר, ויכול להיות יפה כח הבן מכח האב, וההשפעה היא בל"ג.

וענין זה הוא בהשפעה גשמית דוקא – כי המשכת העצם הוא בדבר גשמי דוקא, וכהכלל שכל דבר נעלה יותר בא למטה יותר, ולדוגמא: ארי ששרשו למעלה משור, הוא חי' טמאה שטורף ודורס; רא"י שלמעלה משמיעה, תופסת דבר גשמי דוקא; והתורה ניתנה למטה דוקא, וכמו שעומק השכל בא ברמז בתנועה גשמית דוקא. וגם בהשפעת השכל, ע"י ראיית המשפיע נמשך עצם כח השכל, בדוגמת השפעה עצמית.⁶

יא. ומזה מובן החילוק בין נשמות למלאכים:

שרש המלאכים מזיווג רוחני דאו"א, שזוהי השפעה חיצונית, הארה בלבד.

ובהקדים – שכללות התהוות העולמות היא מחו"ב, שהם אין ויש. דהנה, התהוות העולמות אינה מעצמות או"א"ס, שאינן בערך ובגדר מקור כלל, אלא מהארה בלבד, וגם לא מפנימיות האור, אלא מחיצוניותו בלבד. וצ"ל תחלה צמצום עצום, שיתעלם כל הפנימיות, ונשאר נקודת הרשימו, שכוללת כל האור שיתגלה בכל ההשתלשלות (וגם עצמות האור שלמעלה מהשתל', אלא שזהו בהעלם), ומנקודה זו נמשך הקו כו'.

וכ"ה באצילות שהוא הממוצע בין או"א"ס לעולמות – שחכמה היא ראשית בחי' האין האלקי להיות מקור לבי"ע, שנק' אין, להיותה הארה שאינה תופסת מקום כלל (וגם למעליותא, שאינן מציאות דבר עדיין. וכמו נקודת ההשכלה, ברק המבריק, שאינן בבחי' תפיסא); ובינה היא מציאות דבר.

ומיחוד חו"ב, אין ויש, שזיווגיהו תדיר, נתהוו כל הנבראים, ומתחדשים תמיד (אלא שהתהוות בפועל היא מבחי' מלכות דאצ"י, ובינה היא ההתהוות במחשבה, כמו השערה בכח).

אמנם, התהוות הנבראים ומלאכים מיחוד חו"ב היא רק מחיצוניות חו"ב, זיווג רוחני, כמו השפעת השכל, שאינה מבחי' העצמות, אלא הארה בלבד.

ואף שנת"ל שמהארה לא מתהווה דבר מה, כמו מהשפעת השכל שלא יתהווה מהות שכל, וכאן הרי נתהוו נבראים עם מוחין ומדות – הרי באמת כללות ההתהוות הזאת אינה דבר עצמי, והרא"י, שכאשר יאיר עליהם שרשם ומקורם, וכמו הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם, יתבטלו ממציותם לגמרי, וא"כ, גם בעת מציאותם אינם מציאות אמיתית. והיינו לפי שהנבראים הם רק זיו והארה מהמקור המהווס, ולא דבר עצמי. וגם ההשגה שלהם היא רק בהארה, ולא בהעצמות (במכ"ש מהשגת הנשמה למטה, שהיא רק ידיעת המציאות (ורק בעליית הנשמה יכול להיות גילוי המהות), וכ"ש השגת המלאכים).

[ולכן, מהארה זו, בריבוי ההשתלשלות ביותר, נתהוו מציאות החיצונים, כ"י, בהארה שייך שתתעלם בלבושים כו', ומזה יתהוו החיצונים, ואין זה שייך באור פנימי ועצמי.

ומה שהתורה נתלבשה בעה"ד – ה"ז כדי לברר בין טו"ר, כ"י, להיותה בעצם עה"ח, בכחה לברר כו', ואינה בהתלבשות ותפיסא, שאין זה נוגע כלל בעצם אור התורה, שזהו שד"ת אינם מקבלים טומאה. וכ"ה בנש"י, שהם בעצם אור פנימי ועצמי, וגם בירידתם למטה אינם משתנים בעצם, ולכן בכחם לברר].

לה

ולכן ההארה האלקית שבעולמות היא בהגבלה – שיש קץ וגבול להמשכת הקו, ויש חילוקים באופן הארתו בעולמות הא"ס, באצי" ובבי"ע, שזהו לפי שהוא הארה בלבד.

יא. אבל התהוות הנשמות – הגם שזהו מיחוד זוי"ג, גופני, הי"ז השפעה פנימית ועצמית, כמשל השפעת הטפה שנמשך מעצמות האב מכח השכל היולי העצמי להוליד בדומה לו, וכן נשיי נקראים בנים, ששרשם מהעלם העצמי דחכמה, ומהעלם העצמי דא"ס.

ולכן נתהוו בבחי' מהות ומציאות דבר, והראי', שיכולים לקבל אור פנימי ועצמי ואינם מתבטלים, וכמו בתומ"צ, דאף שאינו מאיר בגילוי ממש, הרי נמשך האור, ובלימוד התורה הי"ה תופס מהות ח"ע. וכן בגי"ע, ובפרט לעת"ל. וזהו שישראל נקראים חיים, דבר אמיתי. וגם בירידתם למטה נשארים מהות אלקות. וישארו בקיומם גם בחד חרוב. והיינו להיותם דבר עצמי, שהעצמות גופא נעשה מהות ומציאות דבר. וכמו בחי' עתיק – העתקת העצמות, ופניי אבא פניי עתיק. ולא כמו התהוות מהארה, שהמתהווה אינו מהות המהוה, ולכן נקרא בורא ונברא. ורק בנשמות הי"ז אותו המהות ממש.

ולכן, המשכת אורות פנימים ועצמיים היא עיי נשיי דוקא, והיינו, שמלאכים ממשיכים רק יחוד חיצוני דאוי"א, ויחוד פנימי דאוי"א נמשך רק עיי נשיי שמקיימים תומ"צ. ועז"נ טוב הוי לקויו דוקא – נוסף על טוב הוי לכל, דקאי על יחוד חיצוני שזיווגיהו תדיר. וזהו לפי שנשיי הם מבחי' עצמות, לכן בכחם ויכלתם להמשך האור העצמי, ולולי נשיי לא היו המשכות אור עצמי כלל, שהרי העצם מובדל בערך מהאור, ואף שזהו אור ומאור, אינם בערך זל"ז, כי המאור הוא יש אמיתי, והאור הוא אין ממש. ובפרט שהעצמי אינו בבחי' מאור כלל, ולכן רק נשיי יכולים להמשך העצמות (עיי תומ"צ, כיון שנשיי נעשו מהות בפי"ע, כמו בן, ואורייתא וקב"ה כולא חד)⁷.

יב. ועפי"ז יובן מ"ש בזהר שאמירת קדוש שייכת לנשמות דוקא, והמלאכים ממתינים עד שישראל יאמרו קדוש, ורק ברוך נמסר למלאכים. ולאידך, בברוך, מלאכים מברכים שם הוי עצמו, וישראל מברכים את הטפל להוי.

וצריך להקדים ביאור ענין קדוש וברוך :

ברכה – אינה התחדשות, אלא רק מההעלם אל הגילוי, להמשך משרשו ומקורו בלבד (וכמו בברכת יעקב, שלא פעל שמנשה יהי גדול יותר), שלא יתעכב, וגם לא יתמעט, אלא יומשך למטה כמו שהוא בשרשו ומקורו.

וזהו ברוך גוי מן העולם ועד העולם, מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא, מבריאה ליצירה, ממחשבה לדיבור – שאותיות המחשבה הם דקים ואינם נרגשים אל הזולת, לפי שמאיר אור הנפש בגילוי, וכן עולם הבריאה אינו מציאות ממש, יש מורגש, דלהיותו יש הראשון שנברא מהאין האלקי, מאיר בו האין האלקי, ומי"מ, עיקר ההתחדשות היא בעולם הבריאה, ששם נתהווה הכל, ומה שאינו בבחי' מציאות, אין זה אפיסת והעדר המציאות, כמו באצילות, אלא אפשרי המציאות, שזוהי התחלת המציאות. וההמשכה מבריאה ליצירה היא באופן של ברכה – המשכה מההעלם אל הגילוי בלבד.

ועוד פירוש במן העולם ועד העולם – כמו מלך עילאה ותתאה, בינה ומלכות: עיקר התחלת ההשתלשלות הוא מבינה, כשם שהתהוות המדות היא מההשגה דבינה, ולא מנקודת ההשכלה, ובבינה כלולים המדות בבחי' מציאות בדקות, משא"כ בחכמה הם בהעדר המציאות, ולכן, נקודת ההשכלה יכולים להטותה מתחלה, משא"כ בבינה, שיש כבר ציור דזכות וחוב, לא ישתנה (אלא עיי גילוי הרצון שמשנה הטיית השכל). וחכמה היא בחי' אין לגבי היש דבינה, ויחוד חיצוני בשביל ההתהוות הוא רק בבחי' בינה שבחכמה ובינה שבבינה, אבל חכמה שבחכמה מובדל בערך מהשגה, וכ"ש מהמדות. והמקור להשת' עיקרו בינה. ולכן ההמשכה מבינה למלכות היא בבחי' ברכה, מן ההעלם אל הגילוי.

ולמעלה יותר – הנה העלם וגילוי הוא מקיף ופנימי, שהמקיף הוא מקור הפנימי, שנמשך תחילה בבחי' מקיף, בהעלם, ואח"כ בא בפנימיות בגילוי. וכמו ברב ותלמיד, שהרב משער אור השכל שישפיע, ונשפע תחלה בבחי' מקיף, שמקבל השכל בכללות, וע"י גיעת התלמיד נמשך בפני, ומה שאינו מבין עדיין נשאר במקיף, ויבין במשך הזמן.

וכ"ה ברצון, שהוא מקיף ובהעלם, והוא המקור להגילויים, ועיקר ההתחדשות – שנתעורר ברצון על הדבר, ואח"כ בא מהעלם אל הגילוי.

וכ"ה למעלה – שעיקר ההתחדשות הוא בבחי' המקיף, הן מקיפים פרטיים, כמו מחה"ק דא"ק, ששם נתהווה הכל, ואח"כ בא מהעלם אל הגילוי, והן מקיף הכללי, באוא"ס שלפני הצמצום שסובב ומקיף כללות ההשתלשלות, שזהו ההעלם השייך לגילוי – אור הקו, שאינו אור חדש, אלא מההעלם אל הגילוי. וכמו"כ יש העלם וגילוי לפני הצמצום גופא – עליות הרצון ואוא"ס שלמע' מעליות הרצון.

יג. אך כל זה הוא בבחי' האור, שיש בו העלם וגילוי, משא"כ בעצמות שלמע' מהעלם וגילוי.

וזהו ענין **קדוש** – קדוש ומובדל לגמרי, וההמשכה משם היא **אור חדש**. וזהו שהתורה צ"ל כחדשים, כי שרשה בהעצמות.

וזהו שקדוש שייך לנשמות דוקא, דכיון ששרשם בהעצמות, לכן ממשיכים קדושת העצמות (ועי"ז נמשך אח"כ גם למלאכים).

טו. ומעתה צלה"ב מדוע בברוך מברכים המלאכים שם הוי' עצמו, ונשמות את הטפל להוי' :

טפל להוי' הוי"ע הכלים, אזמרה לאלקי בעודי – שעבודת נש"י היא בבחי' הכלים.

דהנה, בחיי ובעודי, אורות וכלים, הם המסי"נ באחד – דנה"א ובכל נפשך – דנה"ב, כי, נה"א משגת הוי' אחד, שכולא קמי' כל"ח, ביטול במציאות; אבל נה"ב שייכת רק להארה האלקית שבאה ע"י הצמצום, ששם תופס מקום מציאות העולם, אלא שמשיג שיש חיות אלקי והוא העיקר, ולכן ירצה באלקות דוקא, ועד שמשיג שזהו רק הארה בלבד, ורוצה בהעצמות – אלקות שבתומ"צ.

וזהו תכלית ירידת הנשמה למטה – לברר נה"ב, ועי"ז נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים. ועוד זאת, שע"י הביטול דנה"ב והדברים התחתונים, נמשך העצמות, מצד החידוש שבדבר, כמשל ציפור המדברת, שע"י נפנה לב המלך. וגם: ביעור הרע ממשיך בחי' העצמות, בגלל שהן קודם ללאו, שגם כאשר המלך הוא ברוממות, ושום דבר לא תופס מקום אצלו, הנה העדר רצונו תופס מקום. ולכן ע"י אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה. וזהו המעלה במל"ת, שבהם הוא עיקר הכפי'.

והכח לברר נה"ב הוא בנש"י, כיון שמושרשים בהעצמות, ולכן כחם לירד למטה ולהתלבש בדבר שאינו בערך כלל, ולפעול בו הביטול. ועי"ז מתגלה עצם הנשמה.

(משא"כ מלאכים, שיש בהם קצת בירור, שע"י העלי' ממדריגה למדריגה מזדכך גופם, אבל לא בירור ותיקון הרע ממש).

ועי"ז נעשה גם תיקון הכלים למעלה – שיהיו כמו האורות, ויאיר בהם אור שלמעלה מהכלים, ועד להמשכת העצמות⁸.

טז. אך ע"פ הנ"ל במעלת הנשמות ששרשן מיחוד גופני, צ"ל מהו"ע ישקני מנשיקות פיהו, גילוי בחי' נשיקין – ה"ז הארה בלבד, ואילו אצל הנשמות יש השפעה עצמית?

אך הענין, שההארה דנשיקין היא ממדריגה עליונה יותר (או"א) מאשר המהות של המדריגה התחתונה שנמשכת ע"י זיווג גופני (זו"נ).

ואף שגם ביחוד פנימי דזו"נ נמשך מפני ועצמי דא"ס – הרי גם בהמשכה עצמית יש חילוק כפי שהיא במקומה וכפי שבאה במדריגה תחתונה – זו"נ, שאז היא כמהותה זו"נ. ולכן יש מעלה בהארה

דנשיקין מבחי' או"א. וכמו מעלת הרב, מצד השפעת השכל, על האב, השפעה עצמית. וכמעלת החכם על הנביא, כי ידיעת המציאות במדריגות עליונות היא למעלה מהשגת המהות במדריגות תחתונות.

וזוהי הבקשה על גילוי הנשיקין, כי ע"י הארה נעלית יותר, גם השגת המהות (שלמטה מזה) היא באופן נעלה יותר, או שנמשך השגת המהות ממדריגה נעלית יותר. וכמו בנביא שהוא גם חכם, שמשוג את המהות שמתגלה לו באופן נעלה יותר, וגם גילוי הנבואה הוא ממדריגה עליונה יותר (שהרי נבואה שורה על החכם דוקא). וכן לאידך, שהנביא שיש לו גילוי המהות דיצירה, משיג האצילות באופן נעלה יותר – כפי שמושג ביצירה.

אך עדיין אינו מובן: הרי הבקשה דישקני היא אלעת"ל, ואז יתגלו הנשמות כפי שהן בשרשן בעצמות, וכשיש התגלות העצמות, איזה יתרון יש בהתגלות המהות ע"י הארה?

וי"ל, שגילוי המשכת העצמות דלעת"ל יהי ע"י הנשיקין, הארה, שענינה גילוי. וכמו שגם לעת"ל כשהמלכות תהי' עטרה לז"א, יהי' ענין יחוד זו"נ, כי ז"א הוא גילוי, ועל ידו יהי' הגילוי במלכות.

ועו"ל, שנשיקין דלעתיד הו"ע תענוג העצמי כפי שבא בחכמה, טעמי תורה, ויש בזה יתרון על שרש נש"י בתענוג העצמי ממש, כי תענוג העצמי ממש אינו בא בשום ציור כלל, ולכן יש מעלה בתענוג שבא בחכמה – שתופס הענין.

יד. והנה, שרש הנשמות בעצמות הוא גם טעם שבהם היא בחירת העצמות – כי שאל נא לימים ראשונים (כתר) למקצה השמים עד קצה השמים (טה"ת וטה"ע) – עוד בהיותם במצרים, בהיותם מעורבים במצרים ומשוקעים במ"ט שע"ט, אלא שאז היתה הבחירה בקטנות, ובמ"ת – בגדלות. והענין:

תלת קשרין כו' סתים וגליא. סתים דקוב"ה – פני' ועצמות א"ס ממש; סתים דתורה – חכמה כפי שכלולה בעצמות, העלם העצמי ותענוג העצמי; ושם מקור חוצבם של נש"י – בסתים דתורה כפי שהיא בסתים דקוב"ה (ומה ששרשם באותיות התורה, שזהו הר"ת דישאל – כי שרש האותיות בעצם הנפש).

וזוהו מעון אתה היית לנו – אתה מעון נפשותינו, ומעון אותיות נועם – פני' ועצמי' התענוג הפשוט. ולכן גם בזמן הגלות היית לנו מעון ומחסה, שזוהי הבחירה בנש"י גם למטה ובגלות כו'.

וזוהו"ע הבחירה בתורה ונש"י, ששרשן בתענוג העצמי – כי העצמות מובדל בערך גם מתענוג העצמי, ואינו מוכרח בבחירה להיות נתפס בזה, ואעפ"כ בחר לרצות בפני' רצונו ופני' התענוג.

וענין זה פועלים בר"ה – יבחר לנו גו', ע"י תק"ש, קב"ע, והרי גם כח הקב"ע שבנש"י הוא בגלל שרשם בעצמות.

והענין:

עיקר הבחירה היא ההבדלה בין פני' הרצון לחיצוניותו, מה שרוצה רק בדרך אגב וטפל, בגלל פני' הרצון. וכמו בחתונת בנו, שפני' רצונו וחפצו שיתענוגו המקורבים, ומזה נמשך גם חיצוניות הרצון, שיתענוגו גם המרוחקים, בדרך מותרות ונובלות. אלא שבתחלה לא ניכר שתכלית הכוונה היא בשביל המקורבים, ורק לאחר שיכלה השפע של המותרות, אזי יתגלה אור הפנימי למקורבים – בא ונגלגל אני ואתה.

וכן הוא למעלה: פני' הרצון – הבוחר בתורה ובישראל, וחיצוניותו – המשכת הרצון והתענוג בכל העולמות, לפי ערך הפני', שלכן ה"ז בריבוי עד אין שיעור. וזהו רק בדרך אגב וטפל לגבי העיקר – בשביל התורה ובשביל ישראל, ונמשך על ידם. וענין זה מתגלה לאחרי המשכת כל ההשתלשלות – שזוהי הבחירה בתורה ונש"י כפי שהם למטה, ועל ידם יהי' גילוי פני' הרצון והתענוג למטה, שזוהו"ע דירה בתחתונים.

לח

ולכן רק בנש"י יש כח הביטול דקבעמ"ש להניח א"ע לגמרי מכל וכל, וכן יש בהם כח התשובה – כיון שבאמת אינם מציאות בפ"ע כלל, כי גם בהתהוותם ה"ה בח"י האור העצמי ממש. וזהו"ע בצלמנו בנשמות – שמושרשים בעצמות א"ס ב"ה⁹.

יה. אך עדיין צריך להבין, איך אפ"ל בצלמנו על הנשמה למטה?

ויובן בהקדים מ"ש אך בצלם יתהלך איש – שצלם הוא לבוש הנפש שעל ידו נעשה גילוי הנפש להתחבר עם הגוף, לפי ששרשו למעלה מכל הכחות והגילויים.

דהנה, הנשמה והגוף הם הפכים בתכלית: תכלית הרוחניות, ותכלית ההגשמה. וכדי שיתחברו – שיהי גילוי אור הנשמה, היפך טבע האור ליכלל במאור, וגם שיתגלה להיות באופן ההשגה ואהוי"ר כפי חושי הגוף – יש צורך בכח עליון שיכריח זאת.

וז"ש ויפח גוי, נפיחה בכח (שלא מצינו זאת בשאר הנבראים), שתגבורת כח הוא התגלות הפנימיות וההעלם, שזהו כל ענין הגבורה, שיכול לגלות כחותיו הפנימיים, כמו להגבי" משא כבד ביותר, וכן גבור בחכמה, לגלות דבר הנעלם.

וזהו אך בצלם יתהלך – שהילוך הוא גילוי המקיפים שבנפש שעל ידם תהי הגדלה בכחות הגלויים, שזהו בכח הצלם, העלם עצם הנפש שמכריח את הנפש בגילויים אלו, וגם באופן שיתחברו עם הגוף.

וענין התחברות הנשמה בגוף ברוחניות – התגברות הצורה על החומר, שהטבע לא ינגד כ"כ אל הדעת האלקי – ע"י הביטול שמצד עצם הנשמה, ואז בא גילוי הנפש בהתיישובות; ומצד הנשמה – שגם בקירובה לאלקות באהבה כרשפי אש או בתענוגים, לא יפרד מן הגוף, אלא לאחרי הרצוא יהי טוב, שזהו ע"י ביטול גדול בהנחת עצמותו, מצד עצם הנשמה שנגרש בה כוונת העצמות, שזהו הקבעמ"ש שיש בישראל מצד עצם הנשמה.

וזהו אך בצלם יתהלך איש – שהילוך הנשמה למטה בעבודתה ובהתחברותה וקיומה בגוף, ע"י ביטול הגוף שיהי כלי לצורת הנשמה, וביטול הנשמה שלא להפרד מהגוף – ה"ז מצד עצם הנשמה – בצלמנו.

ובירושלמי פירשו שזהו"ע ראיית בעל השמועה, שע"ז מאיר עצמות חכמתו. והו"ע ברכו בתורה תחלה, שממשיך עצמות א"ס בעסק התורה. ונעשה ע"י הקדמת עבודת התפלה – רעו"ד.

וזהו"ע בצלמנו בתורה ונשמות למטה – המשכת עצם הנשמה להיות בקישור בגוף, והמשכת העצמות בתורה.

יט. ונוסף על האמור לעיל שצורה עצמית קאי על **העצמות** שמצטייר בתורה ונשמות – הנה גם **אור** העצמי הוא בבחי' צורה עצמית, כי, צורה הוא **גילוי** (לא עצם), וכאשר הגילוי הוא דבוק ומיוחד בהעצם, ללא דבר המפסיק, ה"ז כמו העצם – צורה עצמית.

והענין למעלה:

אור א"ס הוא הגילוי וההתפשטות מן העצם, כי העצמות הוא למעלה מגילוי, ונקרא הוא, העלם (או שהוא קאי על עצם האור, שעליו שייך לומר העלם, להיותו בערך לבוא בגילוי, משא"כ העצם שאינו בגדר גילוי כלל, ה"ה למעלה מגילוי והעלם, ונקרא אתה), והאור הוא רק הארה מהעצם, לא גילוי העצם, אבל הוא גילוי **מן** העצם, כמו העצם, בצלמנו, צורה עצמית.

ובאמת, האור אינו אפילו גילוי מן העצם, ומ"מ הוא צורה עצמית:

לכאורה אינו מובן: איך נמצא אור וגילוי מהעצמות, שאינו בגדר אור וגילוי כלל, וכמו שלא שייך התהוות מן העצמות?

ואין להביא דוגמא מעצם הנפש, שמושגל מענין החיות, ומי"מ נמצא ממנו חיות, וכן עצם השמש שאינו במציאות אור, וכמו אש היסודי, ומי"מ נמצא ממנו אור – כי, הנפש הוא מציאות חי, חי בעצם, ומושגל רק מחיות להחיות, אבל לא מעצם ענין החיות, וכן השמש הוא אור בעצם מהותו, משאי"כ בעצמות לא שייך לומר חיות או מאור, ולא שייך בו גם תוארי השלילה, להיותו שלילת החיוב ושלילת השלילה (וזהו פי' אי"ס – לא בלי"ג, שזהו רק בהאור, אלא שלילת התוארים). ואי"כ איך שייך המשכת הארה מהעצמות?

אך הענין, שבאמת, מה שנמצא האור מן העצמות, אין זה בגלל שענין העצמות מחייב שיהי ממנו גילוי אור (שהרי ביכלתו שלא להאיר), אלא מפני שכך הוא רצונו (ולא כמו השמש, שמוכרח להאיר, להיותו מאור. ומה שהנפש אינו מוכרח בהגילויים, ה"ז דבר פלא, וזהו בגלל שהאדם הוא בצלמנו, כדי שנדע הדוגמא למעלה).

וממילא מובן שהאור אינו גילוי מן העצם (שהרי העצם אינו מחייב את הגילוי מצד עצמו), אלא רק מביא את הגילוי, והוא באי"ע לגבי העצם.

והיינו לפי שהאור הוא בריאה מהמאמר יהי אור, וכן למעלה, אור הקו בא ע"י הצמצום, וכללות מציאות האור מן העצמות הוא ע"י הרצון, וכל גילוי ברצון הוא כמו קדמו ההעדר, וה"ה מחודש.

ואף שהאור הוא באי"ע לגבי העצמות, ה"ה צורה עצמית – צורה ראשונה, ויש בה כח העצם.

ויובן מענין אי"ק – שני הפכים: אדם – שמורה על החידוש, וקדמון – שאינו מחודש.

אך הענין, שהאדם הוא בצלם אלקים, שיש בו עשר כחות ששרשן מע"ס, וכ"ה בכללות העולמות, שאדם דאצי" – שהוא אדם דעשי' דכללות, הוא בצלם אדם דבריאה דכללות – אי"ק, שנקרא מחשבה הקדומה, שזוהי המחשבה הראשונה של אוא"ס להאציל ולברוא, שבה כלולה כל ההתהוות. ומחשבה זו עלתה אצל אוא"ס, והאדם דבריאה דכללות הוא בצלם אלקים שחשב מחשבה זו (במכ"ש מהאדם שלמטה).

ולכן נקרא אדם קדמון – כיון שעלה במחשבת אוא"ס שהוא קדמון לכל הקדומים, והוא בצלמו, שיש בו מבחי' אוא"ס הקדמון.

ומזה מובן בנוגע לאור, שעם היותו באי"ע, כערך הבריאה, מ"מ, להיותו צורה (גילוי) ראשונה, יש בו כח העצם¹⁰.

כ. ובענין האור ה"ז מובן יותר מאשר במחשבה הקדומה:

אור – מובדל ואינו מתערב עם שאר הנבראים, כמו אש שבטבעו עולה תמיד להכלל במקורו, כיון שמקורב אליו ונרגש בו, וכ"ש אור שדבוק במקורו.

וכן הוא באור למעלה – חכמה שנקראת חיוהי, שאף שמאין תמצא, הרי גם היא בבחי' אין, להיותה בדביקות בא"ס, ולכן נרגש בה שהעצמות הוא יש האמיתי וכקכ"ח, אין זולתך.

וכן כללות האור שבעולמות, אור הקו, הוא יש מאין לגבי אוא"ס, שנמשך ע"י הצמצום, ומי"מ, ה"ה נוגע ודבוק בו, ומעין האוא"ס שלפני הצמצום, ואף שנמשך ע"י הצמצום, ובא ע"י נקודת הרשימו בבחי' כח גבולי, הרי המשכתו הוא ע"י קירוב האוא"ס, שחזר והאיר, ולכן ה"ה נוגע ודבוק ומעין האוא"ס שלפני הצמצום, שהוא בבחי' אי"ס, ולכן קשיר לון ומייחד לון – התכללות ההפכים, ועד שיש בו כח העצמות להוות יש מאין.

ומזה מובן במכ"ש וק"י באור שלפני הצמצום, שאף שנמצא מן העצמות רק בגלל שכך הוא רצונו ית', והוא באי"ע לגמרי, מ"מ, ה"ה בדביקות בהעצמות (כיון שרצונו ית' שיהי בבחי' אור), ולכן, אף שאינו גילוי מן העצם, יש בו כח העצמות.

ובאמת אין אנו יודעים כלל מעלת האור כפי שהוא בעצם (כמו שאין יודעים מעלת העצמות), כי, כל ענין הידיעה (בגין דישתמודעון, לגלות כחותיו כו') הוא רק בבחי' הגילויים, התפשטות האור – ממכ"ע, ועי"ז גם סוכ"ע – ידיעת המציאות או גם אופן ההפלאה, אבל בעצם האור, ועאכו"כ לפני הצמצום – אין יודעים מעלתו כלל.

ומי"ש בתו"א שלא זהו עיקר האלקות מה שהעולמות מתהווים ממנו, שזהו מה שנתגלה ע"י האור, ויש בעצמות ענינים שלא באו בגילוי כלל – כן הוא גם באור העצמי, שיש בו הכל, ונתגלה רק ענין האור.

וכן בתורה ונשי"י יש הכל, ואין אנו יודעים מעלתם בעצם.

וז"ע צורה עצמית – אור, שאף שאינו גילוי מן העצם, הרי כיון שנתהווה ברצונו להיות אור, ה"ה דבוק בעצם והוא כמו העצם, ויש בו כח העצמות.

וכללות האור שלפני הצמצום, לא רק עצם האור, אלא גם התפשטות האור, עם היותו הארה דהארה, הוא בחי' צורה עצמית.

והענין: ההפרש בין הארה להארה דהארה – כמו ההפרש בין עצם השם (לעצמו), שאינו יכול לפשוט עצמו מזה, לקריאתו על איזה דבר, שיכול לפושטו, ומי"מ ה"ז בהתחברות עמו.

[ובפרטיות: המשל דשם הוא על האור, שהוא בדביקות באמת; והמשל על כלים הוא מגוף – כלים דאצילות, ומחשבה ודיבור – בריאה ויצירה].

וגם האור שלאחר הצמצום – ה"ה מעין האור שלפני הצמצום, כיון שנמשך ממנו ונוגע ודבוק בו.

[ואף שהצמצום הוא הפסק יותר מענין הפרסא, מ"מ, גילוי האור הוא עי"ז שחוזר ומאיר בבחי' קירוב, ולא בהעכבה כמו בפרסא שע"י נעשה אור של תולדה].

ועד שגם האור שמתלבש בכלים דאצי' הוא מעין העצם ויש בו כח העצם – איהו וגרמוהי חד לברוא יש מאין.

כו. אמנם, אף שכללות האור הוא אור עצמי, מ"מ, יש בו חילוקי מדריגות, והו"ע גי"פ קדוש, גי' חילוקים באופן ההבדלה דאור עצמי:

אור האצי' הוא בהתלבשות ממש בכלים – שהכלי פועל באור והאור פועל בכלי, ומי"מ ה"ה קדוש ומובדל, שנשאר פשוט¹¹.